// ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 75ον ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ, 1939. Ἀριθ. 6

«Ἰδού, ἡ παρθένος ἐν γαστρί ἕξει καί τέξεται υἱόν, καί καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον, Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός».

(Ματθ. α' 23)

Η ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ἡ γέννησις τοῦ Θεανθρώπου εἶναι τὸ μέγιστον καὶ σημαντικώτατον γεγονὸς τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας. Ἀφ' ἧς ἡμέρας οἱ προπάτορες τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἡμάρτησαν καὶ ἐξέπεσαν τῆς ἁγνῆς καὶ ἀθῴας καταστάσεως, εἰς ἣν ἐπλάσθησαν, ὁ κόσμος ἐστέναζεν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς ἁμαρτίας καὶ ὑπὸ τὰ κακά, ἅτινα ἡ ἁμαρτία ἐπέφερεν ἐπὶ τὴν ἀνθρωπότητα. Συνάμα δὲ ἐζήτει ὁ ἄνθρωπος ἀπολύτρωσιν ἀπὸ τὰ δεινὰ ταῦτα διὰ παντοίων τρόπων, οὓς ἡ ἐσκοτισμένη διάνοιά του ἐσοφίζετο πρὸς ἐξευμένισιν τῆς Θείας ὀργῆς. Ὁ Θεὸς ὅμως, ὅστις εἶναι οὐ μόνον δίκαιος καὶ ἅγιος ἀλλὰ καὶ φιλάνθρωπος καὶ ἐλεήμων πρὸς πάντα τὰ πλάσματα Αὐτοῦ, δὲν ἀφῆκε τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἀπέλπιδα ταύτην κατάστασιν, ἀλλ' ὑπεσχέθη εἰς αὐτὸν Σωτῆρα, ὅστις ἤθελε συντρίψει τὴν κεφαλὴν τοῦ ὄφεως, θραύσει τὰ δεσμὰ τῆς ἁμαρτίας καὶ ἐπαναφέρει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν φιλίαν καὶ εὔνοιαν τοῦ Θεοῦ.

Ὅτε δὲ ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν Αὐτοῦ τὸν Μονογενῆ εἰς τὸν κόσμον, διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ὑπόσχεσιν ἐκείνην. Καὶ ἔκτοτε πόσον καταπληκτικὴ ὑπῆρξεν ἡ ἐπίδρασις τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν κόσμον! Διότι ὅλη ἡ κολοσσιαία πρόοδος καὶ ἀνάπτυξις τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ὁ πολιτισμὸς τῆς σήμερον, ὅστις ἦτο ἄγνωστος εἰς τοὺς πρὸ Χριστοῦ ἀνθρώπους, ὀφείλονται εἰς τὴν ἐνσάρκωσιν καὶ τὴν ἐπὶ τῆς γῆς διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἐξάπλωσιν τῆς θρησκείας Αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ ὁ σημερινὸς πολιτισμὸς παρουσιάζῃ ἕλκη καὶ ἔκτροπα, ταῦτα ὀφείλονται ἀκριβῶς εἰς τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν κοινωνιῶν καὶ τῶν ἐθνῶν ἀπὸ τὰς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀκόμη καὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀρνοῦνται τὴν θεότητα τοῦ σταυρωθέντος Σωτῆρος καὶ τὴν ἀνάστασιν Αὐτοῦ, ἀναγκάζονται νὰ παραδεχθῶσιν ὅτι οὐδεὶς ἄνθρωπος, οὐδεὶς διδάσκαλος, οὐδεὶς σοφός, οὐδεὶς ἀναμορφωτὴς ἤσκησέ ποτε τοσαύτην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος, ὅσον Αὐτός, ὅστις ἐγεννήθη ὡς πτωχὸν βρέφος ἐν τῇ φάτνῃ τῆς Βηθλεέμ καὶ ἐθανατώθη ἀδίκως ὑπὸ χειρῶν ἀνόμων ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ.

Δικαίως λοιπὸν ἡ γέννησις Αὐτοῦ ἐχαιρετίσθη ὑπὸ τῆς οὐρανίου στρατιᾶς ἐνώπιον τῶν ἐκπλήκτων ποιμένων τῆς Βηθλεέμ, διὰ τοῦ ἀγγελικοῦ ὕμνου: «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία!»

***

Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ! Οἱ ἄγγελοι ἐγνώριζον τὴν Θείαν δόξαν ἐν οὐρανῷ καὶ ὕμνουν αὐτὴν ἀπὸ τῆς Δημιουργίας καὶ ἐντεῦθεν, ζῶντες εἰς τὴν διαρκῆ παρρουσίαν τῆς Θεότητος. Ἀλλ' ὁ θαυμασμὸς καὶ ὁ αἶνος αὐτῶν ὑπερεχείλισαν, ὅταν εἶδον τὴν ὑπερτάτην ἐκδήλωσιν τῆς Θείας ἀγάπης πρὸς τὸν ἁμαρτωλὸν καὶ πεπτωκότα κόσμον, διὰ τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἀφεὶς τὴν δόξαν Αὐτοῦ ἐν οὐρανοῖς, ἐταπείνωσεν Ἑαυτόν, λαβὼν δούλου μορφὴν καὶ γενόμενος ἄνθρωπος, ἵνα ζητήσῃ καὶ σώσῃ τὸ ἀπολωλός. Ἐὰν ὁ Θεὸς δοξάζεται διὰ τῆς πανσόφου δημιουργίας τοῦ ἀπαραμίλλου τούτου Σύμπαντος καὶ διὰ τῶν ἠθικῶν Αὐτοῦ τελειοτήτων—τῆς ἁγιότητος, τῆς δικαιοσύνης, τῆς παντοδυναμίας—πόσῳ μᾶλλον δοξάζεται διὰ τῆς ἀπείρου Αὐτοῦ εὐσπλαχνίας, ἀγάπης καὶ συγκαταβάσεως πρὸς τοὺς ἀπολωλότας καὶ ἀπεγνωσμένους ἀνθρώπους, οἵτινες, ὡς ἀποστάται καὶ ἀλλότριοι τῆς βασιλείας Αὐτοῦ, οὐδεμίαν ἐλπίδα ἠδύναντο νὰ ἔχουν τοῦ νὰ διαφύγουν τὴν αἰώνιον τιμωρίαν. Ἡ ἐνσάρκωσις λοιπὸν τοῦ Θεανθρώπου ἀπετέλει τὸν λαμπρότατον ἀδάμαντα εἰς τὸ φωτοβόλον στέμμα τοῦ Οὐρανίου Βασιλέως· καὶ δικαίως οἱ ἄγγελοι ὕμνησαν τὴν ὑπερτάτην ταύτην ἔκφανσιν τῆς Θείας δόξης.

Ἐπὶ γῆς εἰρήνη! Ἡ ἁμαρτία εἶχε δημιουργήσει πόλεμον ἐπὶ τῆς γῆς—πόλεμον ***ἐντὸς αὐτῆς τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου,*** πόλεμον ***μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πλησίον αὐτοῦ,*** πόλεμον ***μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ Θεοῦ.*** Ὁ ἐνδόμυχος πόλεμος ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου ἄριστα ἐκφράζεται διὰ τῆς ἀναφωνήσεως τοῦ Παύλου: «Ταλαίπωρος ἄνθρωπος ἐγώ! Τίς θέλει με ἐλευθερώσει ἀπὸ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου;» Αὕτη εἶναι ἡ κραυγὴ τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ἔχοντος μὲν λείψανά τινα τῆς Θείας δημιουργίας του καὶ συναισθανομένου τὴν πεπτωκυίαν κατάστασίν του, μὴ δυναμένου ὅμως νὰ κατανικήσῃ τὰ πάθη του καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς συνειδήσεώς του. Ἀλλ' ὁ Χριστὸς ἦλθε καὶ διὰ τῆς σωτηρίας, ἣν ἐκόμισεν εἰς τὴν ψυχήν, τερματίζει τὸν πόλεμον τοῦτον, φέρων ἄφεσιν, δικαίωσιν καὶ εἰρήνην εἰς τὴν συνείδησιν.

Ἡ ἁμαρτία εἶχεν ὁπλίσει πάντα ἄνθρωπον κατὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ καὶ καταβιβάσει τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν θηρίων, ὥστε νὰ κατασπαράσσουν καὶ νὰ ἐξολοθρεύουν ἀλλήλους. Ἐγέμισε τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου μὲ φθόνον, μῖσος, πλεονεξίαν, τυραννίαν, ὑπερηφανίαν, δόλον καὶ πᾶν εἶδος ἀδικίας κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ.

Ὁ Χριστὸς ἦλθε νὰ κηρύξῃ τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀγάπης καὶ ἀδελφότητος μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων· νὰ ἐμφυτεύσῃ εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν τὰ αἰσθήματα ἐκεῖνα, ἅτινα θὰ ἐπέφερον αὐτομάτως τὴν κατάπαυσιν ὅλων τῶν ἐρίδων καὶ διαμαχῶν καὶ πολέμων μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς οἰκουμένης.

Ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἁμαρτίας ὁ ἄνθρωπος ἦτο ***ἀποστάτης*** κατὰ τοῦ Πλά-

στου καὶ Θεοῦ του, μὴ ὑπακούων εἰς τὸν ἠθικὸν Αὐτοῦ νόμον καὶ μὴ ἀναγνωρίζων τὴν κυριαρχίαν καὶ ἐξουσίαν Αὐτοῦ. Ἀλλ' ὅταν ὁ Χριστὸς ἐπεφάνη εἰς τὸν κόσμον, ὁ Θεὸς «ἦτο ἐν Αὐτῷ διαλλάσσων τὸν κόσμον πρὸς Ἑαυτόν, μὴ λογιζόμενος αὐτοῖς τὰ παραπτώματα αὐτῶν» (Β' Κορινθ. ε'. 19). «Δικαιωθέντες λοιπὸν ἐκ πίστεως, εἰρήνην ἔχομεν πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Ρωμ. ε'. 1).

Ὀρθῶς λοιπὸν ὁ Χριστὸς ὀνομάζεται ὁ «Ἄρχων τῆς εἰρήνης» (Ἠσ. θ'. 6), διότι μόνος Αὐτὸς ἐδίδαξε τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἀγάπην μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ μόνος Αὐτὸς χορηγεῖ τὴν ἀληθῆ εἰρήνην ἔν τε τῇ ψυχῇ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐν ταῖς σχέσεσι τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν. Ἐὰν δὲ καὶ ὑπὸ τὸν Χριστιανικὸν πολιτισμὸν δὲν κατέπαυσαν ἐντελῶς οἱ πόλεμοι, τοῦτο εἶναι ἀποδοτέον εἰς τὴν ἁμαρτίαν, ἥτις εἰσέτι βασιλεύει εἰς τὰς καρδίας πολλῶν ἀνθρώπων καὶ εἰς τὴν μὴ εἰλικρινῆ ὑποταγὴν πολλῶν λεγομένων Χριστιανῶν εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι ὅμως ἀφ' ἑτέρου ἀναμφισβήτητον ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς καὶ τὴν συχνότητα καὶ τὴν ἀγριότητα τῶν πολέμων μεγάλως περιώρισε καὶ τὴν φιλανθρωπίαν καὶ ἀγαθοεργίαν ἐπεξέτεινε καὶ ἐξύψωσεν, ὑπὸ δὲ τὴν ἐπίδρασίν του ὁλοὲν ριζοῦται καὶ αὐξάνει μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἡ ἀποστροφὴ πρὸς τὸν πόλεμον καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς ἀδελφώσεως τῶν ἐθνῶν. Ἔχομεν δὲ τὴν ρητὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Κυρίου ὅτι θὰ ἔλθῃ ἡμέρα, καθ' ἣν θὰ ἐπικρατήσῃ ἡ βασιλεία Του ἁπανταχοῦ τῆς γῆς καὶ πάντες οἱ ἄνθρωποι θὰ μετατρέψωσι τὰ φονικά των ὅπλα εἰς εἰρηνικὰ ἐργαλεῖα, πλήρης δὲ εἰρήνη θὰ βασιλεύσῃ μεταξὺ τῶν λαῶν.

Ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία! Διάφοροι σοφοὶ φιλόλογοι καὶ κριτικοὶ τῶν Ἱερῶν Γραφῶν ἠθέλησαν νὰ μεταβάλουν τὸ κείμενον τοῦ ἐδαφίου μας ὡς ἑξῆς: «ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις ***εὐδοκίας***», ἤτοι, ἡ εἰρήνη ἐπὶ γῆς θὰ ἦναι μεταξὺ των ἀνθρώπων τῆς εὐδοκίας, δηλ. μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων τῶν εὐαρέστων εἰς τὸν Θεόν. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη «διόρθωσις» τοῦ ἱεροῦ κειμένου, ἐκτὸς τῆς γλωσσικῆς αὐτῆς ἀτεχνίας, ἀφαιρεῖ ὅλην τὴν μεγαλοπρεπῆ καὶ χαρμόσυνον ἔννοιαν, ἣν πάντες οἱ ἀπ' αἰῶνος Χριστιανοὶ ἤντλησαν ἐκ τῶν τριῶν λέξεων: «Ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία». Διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ πρὸς σωτηρίαν τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων οὐ μόνον ἐκδηλοῦται εἴπερ ποτὲ ἡ Θεία δόξα καὶ ὑμνεῖται ἐν τοῖς ὑψίστοις ὑπὸ τῆς οὐρανίου στρατιᾶς, οὐ μόνον δωρεῖται ἡ εἰρήνη εἰς τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ ἀγγέλλεται ἡ εὐδοκία τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. ***Εὐδοκία*** δὲ σημαίνει εὐαρέσκειαν, εὔνοιαν, ἐπιδοκιμασίαν («Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ηὐδόκησα», Ματθ. γ'. 17). Ὁ Θεὸς διὰ τῆς δωρεᾶς τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ διαδηλοῖ τὴν ἄπειρον Αὐτοῦ ἀγάπην καὶ φιλανθρωπίαν πρὸς τὸν ἁμαρτωλὸν κόσμον, χορηγῶν εἰς αὐτὸν τὸ μέσον τῆς σωτηρίας καὶ τῆς συνδιαλλαγῆς πρὸς τὸν Πλάστην αὐτοῦ. Διὰ τῆς ἱλαστηρίου θυσίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐξαλείφεται τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον τοῦ Νόμου (Κολοσ. β'. 14) καὶ ἱκανοποιεῖται ἡ Θεία δικαιοσύνη. Τοῦ λοιποῦ δὲ ὁ ἄνθρωπος, δικαιούμενος διὰ τῆς πίστεως, ἔχει ἐλευθέραν τὴν προσαγωγὴν πρὸς τὸν Πατέρα, ὥστε νὰ μὴ ἦναι πλέον ξένος καὶ ἐχθρὸς πρὸς τὸν Θεόν, ἀλλὰ συμπολίτης τῶν ἁγίων καὶ οἰκεῖος

τοῦ Θεοῦ (Ἐφεσ. β΄. 18, 19). Τοῦ λοιποῦ ὁ Θεὸς θέλει σκηνώσει μετὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ θέλουσιν εἶσθαι λαοὶ Αὐτοῦ καὶ Αὐτὸς μετ᾽ αὐτῶν Θεὸς αὐτῶν (Ἀποκάλ. κα΄. 3). Διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἀπέκτησαν οἱ ἄνθρωποι τὴν υἱοθεσίαν καὶ δὲν εἶναι πλέον ξένοι ἢ δοῦλοι, ἀλλ᾽ υἱοὶ καὶ θυγατέρες τοῦ Θεοῦ τοῦ Παντοκράτορος (Γαλάτ. δ΄. 5—7. Β΄. Κορινθ. ς΄. 18), μέτοχοι τῶν εὐλογιῶν τῆς πατρικῆς Αὐτοῦ ἀγάπης καὶ εὐαρεσκείας. Πόσον ἄπειρος καὶ θαυμαστὴ ἡ εὐδοκία τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἡ ἐξαγγελλομένη εἰς τὸν ἀγγελικὸν ὕμνον!

Καὶ ἡμεῖς, ἐπὶ τῇ ἐπανόδῳ τῆς χαρμοσύνου ἐπετείου τῆς γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ἂς ὑμνήσωμεν μετὰ τῶν ἀγγέλων τὸν ὕψιστον Θεὸν διὰ τὴν θαυμαστὴν δωρεὰν τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ. Ἂς διέλθωμεν καὶ ἡμεῖς μετὰ τῶν ποιμένων ἕως Βηθλεὲμ καὶ ἂς προσκυνήσωμεν τὸ ἅγιον βρέφος, ὅπερ ἐκόμισε τὴν σωτηρίαν, τὴν εἰρήνην καὶ τὸν Θείαν εὐδοκίαν εἰς τὸν κόσμον. Ἡ δὲ προσκύνησις ἡμῶν ἂς ἦναι οὐχὶ ἡ τῶν χειλέων, ἀλλ᾽ ἡ τῆς καρδίας—ἡ ἐνθρόνισις τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τὴν ζωὴν ἡμῶν, ὥστε νὰ ἤμεθα ἐν Αὐτῷ καὶ Αὐτὸς ἐν ἡμῖν καὶ καθ᾽ ἡμέραν νὰ ἀναπαριστῶμεν τὴν εἰκόνα Αὐτοῦ ἐν τῇ ζωῇ ἡμῶν. Τότε θὰ αἰσθανώμεθα ὁλόκληρον τὴν χαροποιὰν σημασίαν τῆς ἑορτῆς τῆς γεννήσεως Αὐτοῦ καὶ τότε ἡ εἰρήνη Αὐτοῦ, «ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν», θὰ κατοικῇ ἐν ἡμῖν καὶ θὰ ἀκτινοβολῇ ἐξ ἡμῶν. Ὅταν πάντες οἱ φέροντες τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ οὕτως ἐγκολπωθῶσι τὸ πνεῦμα Αὐτοῦ, τότε ταχέως θὰ βασιλεύσῃ ἐπὶ τῆς γῆς ἡ εἰρήνη καὶ ἡ εὐδοκία τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς ἀνθρώπους! Ἀμήν!

(Ἐκ τῶν καταλοίπων τοῦ Μιχαὴλ Καλοποθάκη)

Η ΜΕΓΑΛΗ ΧΑΡΑ

«Καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς ὁ ἄγγελος, Μὴ φοβεῖσθε· διότι ἰδού, εὐαγγελίζομαι εἰς ὑμᾶς χαρὰν μεγάλην, ἥτις θέλει εἶσθαι εἰς πάντα τὸν λαόν· διότι σήμερον ἐγεννήθη εἰς ὑμᾶς ἐν πόλει Δαβὶδ σωτήρ, ὅστις εἶναι Χριστὸς Κύριος». (Λουκ. β΄. 10, 11).

Αἰῶνες ἐπέρασαν ἀφ᾽ ὅτου ἀντήχησεν ὁ ἀγγελικὸς ὕμνος. Θρόνοι αὐτοκρατόρων μετεβλήθησαν εἰς σωροὺς ἐρειπίων. Ὁ Αὔγουστος Καῖσαρ, ὁ πανίσχυρος αὐτοκράτωρ, ἐξέλιπε καὶ ἡ αὐτοκρατορία του διελύθη. Ὁ Ἡρώδης ἐχάθη διὰ παντὸς καὶ τὸ σπαθί του, μὲ τὸ ὁποῖον τόσαι κακουργίαι διεπράχθησαν, ἐσκούριασε πρὸ πολλῶν αἰώνων. Ἀλλ᾽ ὁ ἀγγελικὸς ὕμνος ἀντηχεῖ μέχρι σήμερον εἰς ὅλας τὰς χώρας καὶ εἰς ὅλα τὰ ἔθνη· ὁ ἀντίλαλός του φθάνει εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης καὶ φέρει παντοῦ τὴν χαρὰν καὶ τὸ φῶς. Ἡ μικρὰ ὁμὰς τῶν ποιμένων, οἱ ὁποῖοι ἠξιώθησαν νὰ ἀκούσουν πρῶτοι τοὺς χαρμοσύνους ἤχους τῆς ἀγγελικῆς ὑμνῳδίας, ἐπληθύνθη, καὶ ἔγινε σύναξις μεγάλη ἀπὸ παντὸς ἔθνους καὶ λαοῦ καὶ φυλῆς καὶ γλώσσης. Ὁ ἀστὴρ τῆς Βηθλεὲμ ἔδωκε τὸ λαμπρὸν φῶς του ἀπ᾽ ἄκρου εἰς ἄκρον τοῦ κόσμου καὶ τὸ σκότος διελύθη. «Μὴ φοβεῖσθε· διότι ἰδού, εὐαγγελίζομαι εἰς ὑμᾶς χαρὰν μεγάλην...»

Ποῖος εἶναι ὁ φόβος, ὁ ὁποῖος ἐξουδετερώθη τὴν νύκτα ἐκείνην τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, καὶ ποία εἶναι ἡ χαρά, ἥτις ἦλθεν εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ φόβου;

I. Εἶναι ὁ φόβος, τὸν ὁποῖον ἔφερεν εἰς τὸν κόσμον ἡ ἁμαρτία· ***εἶναι ἡ χαρὰ τῆς συμφιλιώσεως μὲ τὸν Θεόν,*** ἡ ὁποία πραγματοποιεῖται μὲ τὴν ἔλευσιν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν κόσμον. Ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε τὸν ἄνθρωπον ἀθῷον καὶ ἐλεύθερον. Τὸν ἔπλασε «κατ' εἰκόνα αὐτοῦ». Ὁ ἄνθρωπος ὅμως ἔκαμε κακὴν χρῆσιν τῆς ἐλευθερίας του, παρέβη τὴν ἐντολὴν τοῦ Δημιουργοῦ του καὶ ἐξέπεσεν ἀπὸ τὸ ἠθικὸν ἐπίπεδον, εἰς τὸ ὁποῖον τὸν ἔθεσεν ἡ δημιουργὸς ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπεκόπη ἀπὸ τῆς κοινωνίας τοῦ Θεοῦ καὶ εἰσῆλθε πνευματικῶς εἰς μίαν σκοτεινὴν νύκτα φόβου καὶ τρόμου. Ὅλαι αἱ ἀνησυχίαι, αἱ ὁποῖαι ταράττουν τὴν συνείδησιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀφαιροῦν τὴν γαλήνην ἀπὸ τὸ πνεῦμά του, προέρχονται ἀπὸ τὴν βασικὴν αὐτὴν αἰτίαν: Εὑρισκόμεθα ὑπὸ κατάραν. Ὁπουδήποτε καὶ ἂν στραφῶμεν, διακρίνομεν τὴν ἐκδήλωσιν τῆς δικαίας ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία μᾶς ἀκολουθεῖ. Καὶ ἡ ὕπαρξίς μας εἶναι πλημμυρισμένη ἀπὸ τὸ αἴσθημα τοῦ φόβου. Εἴτε τὸ ὁμολογοῦμεν καὶ τὸ δεικνύομεν εἴτε ὄχι, ἡ ψυχή μας συνέχεται ἀπὸ δέος, ὅταν ἀντικρύζωμεν τὴν πραγματικότητα τοῦ Θεοῦ. Εἴμεθα ἔνοχοι καὶ ὁ φόβος τῆς ἐνοχῆς εὑρίσκεται ἑδραιωμένος ἐντός μας. Ἀλλ' ἰδοὺ τὸ χαρμόσυνον ἄγγελμα! Ἐγεννήθη Σωτήρ, ὅστις θὰ μᾶς συμφιλιώσῃ μὲ τὸν Θεὸν καὶ θὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν ἐνοχήν. Τὸ ὄνομά Του εἶναι ***Ἰησοῦς,*** διότι «αὐτὸς θέλει σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν». Ὁ φόβος τῆς ἁμαρτίας διαλύεται. Ἡ χαρὰ τῆς δωρεὰν ἀφέσεως ἀνατέλλει. Ἡ σωτηρία παρέχεται. «Ἐγεννήθη εἰς ὑμᾶς Σωτήρ!..»

Διηγοῦνται περὶ ἑνὸς Μοραβοῦ ἱεραποστόλου, ὅστις εἶχε μεταβῆ εἰς τὰς Δυτικὰς Ἰνδίας διὰ νὰ κηρύξῃ τὸ Εὐαγγέλιον μεταξὺ τῶν δούλων, τὴν ἑξῆς συγκινητικὴν ἱστορίαν. Ὁ ἱεραπόστολος προσεπάθει ἐπὶ πολὺν καιρὸν νὰ ἐκτελέσῃ τὸ ἔργον του μεταξὺ τῶν ἰθαγενῶν δούλων ἀλλὰ δὲν εὕρισκεν εὐκαιρίαν νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μετ' αὐτῶν. Οἱ σκληροὶ κύριοί των τοὺς ἐσήκωναν τόσον ἐνωρὶς τὸ πρωῒ καὶ τοὺς μετέφερον εἰς τοὺς ἀγροὺς διὰ νὰ ἐργασθοῦν καὶ τοὺς ὡδήγουν πάλιν εἰς τὰ καταλύματά των τόσον ἀργὰ τὸ ἑσπέρας, ὥστε δὲν ὑπῆρχεν εὐκαιρία δι' αὐτοὺς νὰ ἀκούσουν τὸ Εὐαγγέλιον τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν τοὺς ἐπεσκέπτετο τὴν νύκτα, πολὺ ὀλίγην διάθεσιν εἶχον νὰ ἀκούσουν ἕνα λευκὸν κηρύττοντα περὶ Θεοῦ, ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι ἦσαν κατάκοποι καὶ ἀφ' ἑτέρου διότι λευκοὶ ἦσαν οἱ κύριοι, οἱ ὁποῖοι τοὺς κατεδυνάστευον. Ὁ ἱεραπόστολος λοιπὸν βλέπων ὅτι ἄλλη διέξοδος δὲν ὑπῆρχεν, ἐπώλησε τὸν ἑαυτόν του, ἔγινε καὶ αὐτὸς δοῦλος καὶ προσετέθη εἰς τὴν στρατιὰν τῶν ἰθαγενῶν δούλων. Εἰργάσθη μαζύ των, ὑπέφερε μαζύ των, συνεμερίσθη ὅλας τὰς ταλαιπωρίας καὶ τοὺς ἐξευτελισμούς των, διότι ἠγάπα τὰς ψυχάς των καὶ ἤθελε νὰ εὕρῃ εὐκαιρίαν νὰ μεταδώσῃ πρὸς αὐτοὺς τὸ χαρμόσυνον Εὐαγγέλιον. Καὶ πράγματι ἐνῷ εἰργάζετο μὲ τοὺς δούλους καὶ ἐνῷ ἔτρωγε καὶ ἐκοιμᾶτο ὅπου καὶ αὐτοί, μετέδωκεν εἰς αὐτοὺς τὸν Χριστιανισμόν. Τὸ παράδειγμα αὐτὸ τοῦ Μοραβοῦ ἱεραποστόλου μᾶς δίδει μίαν ἀμυδρὰν εἰκόνα τοῦ ἔργου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καὶ Ἐκεῖνος, διὰ νὰ ἔλθῃ

εἰς ἐπαφὴν μέ ἡμᾶς — τοὺς δούλους τῆς ἁμαρτίας — ἔλαβε δούλου μορφήν, ἐφόρεσε σάρκα θνητοῦ, ἦλθε νὰ συμμερισθῇ τὰς ταλαιπωρίας καὶ θλίψεις μας μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ φανερώσῃ εἰς ἡμᾶς τὴν ἀγάπην τοῦ Πατρός. Ἐπειράσθη ὅπως πειραζόμεθα ἡμεῖς, ἐπείνασεν, ἐμόχθησεν, ἐσυκοφαντήθη καὶ ἐδιώχθη ἐπειδὴ ἠγάπησε τὰς ψυχάς μας καὶ ἠθέλησε νὰ μᾶς σώσῃ. Ἰδοὺ διατί εἶναι ἄγγελμα χαρᾶς ἡ γέννησίς Του. Διότι ἦλθεν ὡς Σωτὴρ παντοδύναμος καὶ συμπαθής, διαλύων τοὺς φόβους τῆς ἁμαρτίας καὶ τῶν συνεπειῶν της, φέρων τὴν Θείαν εἰρήνην εἰς τὴν ψυχήν, ἡ ὁποία τὸν ὑποδέχεται.

II. Ὁ φόβος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον μᾶς ἀπαλλάσσει ὁ γεννηθεὶς Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ ***φόβος, τὸν ὁποῖον γεννοῦν αἱ φροντίδες καὶ αἱ δοκιμασίαι τῆς ζωῆς***· καὶ ἡ χαρά, τὴν ὁποίαν μᾶς ἀναγγέλλει ὁ ὕμνος τῶν ἀγγέλων, εἶναι ***ἡ χαρὰ τῆς ἁπλῆς ἐμπιστοσύνης εἰς τὸν Θεόν***.

Πόσοι φόβοι καὶ ἀνησυχίαι περὶ τῆς αὔριον βαρύνουν καὶ πιέζουν τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων! Ἡ σήμερον εἶναι ἤδη ἀρκετὰ καταθλιπτική· ἀλλὰ πόσον ζοφερωτέρα φαίνεται ἡ ἄγνωστος αὔριον! Τί θὰ γίνω; Πῶς θὰ ἀντεπεξέλθω εἰς τὰς ὑποχρεώσεις μου; Πῶς θὰ ἀναθρέψω καὶ ἀναδείξω τὴν οἰκογένειάν μου; Ἆρά γε θὰ ἦμαι καὶ αὔριον ὑγιής; Θὰ ἔχω περιουσίαν καὶ ἐργασίαν; Θὰ ἦμαι ἀσφαλής; Μήπως καὶ ἡμεῖς θὰ εὑρεθῶμεν μέσα εἰς τὴν λαίλαπα τοῦ πολέμου καὶ τῆς καταστροφῆς; Καὶ τὸ φάσμα τοῦ φόβου πλανᾶται μέσα εἰς τὸ πνεῦμά μας. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἦλθε νὰ ἐκδιώξῃ τὸ φάσμα αὐτό. Μᾶς ἐλευθερώνει ἀπὸ τοὺς φόβους τῆς αὔριον, διότι μᾶς συνδέει μὲ τὸν Θεόν, εἰς τὸν ὁποῖον μᾶς προσκαλεῖ νὰ ἐμπιστευώμεθα ὡς Πατέρα μας. Ἐκεῖνος ἵσταται ὑπεράνω τῶν γεγονότων, παρακολουθῶν καὶ κατευθύνων αὐτά. Τίποτε δὲν συμβαίνει χωρὶς νὰ τὸ ἐπιτρέψῃ Ἐκεῖνος. Ἰδοὺ «πάντα συνεργοῦσιν εἰς τὸ ἀγαθὸν εἰς τοὺς ἀγαπῶντας τὸν Θεὸν» (Ρωμ. η΄. 28). Ὁ φροντίζων διὰ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐνδύων τὰ κρῖνα τοῦ ἀγροῦ μὲ στολὴν τόσον λαμπράν, τὴν ὁποίαν θὰ ἐζήλευε καὶ αὐτὸς ὁ Σολομών, αὐτὸς ὁ ἴδιος ἀγρυπνεῖ διὰ τὰ τέκνα Του. Καὶ ἐὰν ὑστερηθοῦν, τὸ γνωρίζει καὶ τὸ ἐπιτρέπει, διότι δι᾽ αὐτοῦ τοῦ τρόπου ἐνισχύει τὴν πίστιν των. Ἡ ἐμπιστοσύνη εἰς τὴν πρόνοιαν καὶ τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ, μετὰ τοῦ ὁποίου μᾶς συμφιλιώνει ὁ γεννηθεὶς Σωτήρ, φέρει ἀνακούφισιν καὶ χαρὰν εἰς τὴν ζωήν μας.

Λέγομεν συνήθως ὅτι ἡ χαρὰ εἶναι ἡ μερὶς τῆς παιδικῆς ἡλικίας Ἀλλὰ διατί τὸ παιδὶ ἀπολαμβάνει τὴν χαρὰν περισσότερον ἀπὸ τοὺς μεγάλους; Διότι εἶναι ἐλεύθερον ἀπὸ τὰς φροντίδας τῆς ζωῆς· ἡ ἁπλῆ ἐμπιστοσύνη εἰς τὸν ἐπίγειον πατέρα του ἀρκεῖ διὰ νὰ καθησυχάσῃ τὸ πνεῦμά του. Ἀκριβῶς λοιπὸν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον καὶ μᾶς εἶπεν: Ἔχετε μερίμνας καὶ βάρη τὰ ὁποῖα σᾶς πιέζουν; Ἔχετε φόβους περὶ τοῦ τί θὰ φέρῃ ἡ αὔριον; Κάμετε αὐτὸ ποῦ κάμνει τὸ παιδὶ καὶ ἀπολαύσατε τὴν χαρὰν ποῦ ἀπολαμβάνει ἐκεῖνο: Ἐμπιστευθῆτε τὴν ζωήν σας εἰς τὸν Οὐράνιον Πατέρα, ὁ ὁποῖος σᾶς ἀγαπᾷ. «Πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ρίψατε ἐπ᾽ αὐτόν, διότι αὐτὸς φροντίζει περὶ ὑμῶν» (Β΄. Πέτρ. ε΄. 7). Ἂς χαρῶμεν λοιπὸν διότι ἐγεννήθη εἰς ἡμᾶς Σωτήρ. Ὅ,τι καὶ ἂν μᾶς συμβῇ, εἴμεθα ἀσφαλεῖς. Ἡ ψυχή μας εἶναι ἀσφαλὴς ἐν Αὐτῷ!

III. Εἶναι ὁ φόβος τοῦ θανάτου καὶ ***ἡ χαρὰ τῆς ἐλπίδος τῆς αἰωνίου ζωῆς.*** Ποῖος ἐχθρὸς μεγαλείτερος τοῦ θανάτου; Καὶ ποῖος φόβος ἀνώτερος ἀπὸ τὸν φόβον ὃν ἐμπνέει εἰς τὸν ἄνθρωπον ὁ θάνατος; Πόσοι ἰσχυροὶ τὸν τρέμουν! Ὁ θάνατος ἔχει τὴν τελευταίαν λέξιν εἰς τὰ ἀνθρώπινα πράγματα. Δόξα, δύναμις, πλοῦτος, φήμη—τὰ πάντα κλίνουν γόνυ πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ θανάτου. Ποῖος λέγει ὅτι δὲν τὸν φοβεῖται; Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἔρχεται νὰ μᾶς ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ θανάτου. «Ἔσωσεν ἡμᾶς», λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, «καὶ ἐκάλεσε μὲ κλῆσιν ἁγίαν οὐχὶ κατὰ τὰ ἔργα ἡμῶν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ πρόθεσιν καὶ χάριν τὴν δοθεῖσαν εἰς ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ πρὸ χρόνων αἰωνίων, φανερωθεῖσαν δὲ τώρα διὰ τῆς ἐπιφανείας τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ***ὅστις κατήργησε μὲν τὸν θάνατον, ἔφερε δὲ εἰς φῶς τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ Εὐαγγελίου»*** (Β'. Τιμόθ. α'. 9—11). «Ἔσχατος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος. Ποῦ, θάνατε, τὸ κέντρον σου; ποῦ ᾅδη, ἡ νίκη σου;» Αὐτὸς εἶναι ὁ θριαμβευτικὸς τόνος τῆς Καινῆς Διαθήκης πρὸ τοῦ φοβεροῦ θανάτου. Διότι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἔθεσεν εἰς τὰς καρδίας μας τὴν ζῶσαν ἐλπίδα τῆς αἰωνίου ζωῆς. Διατί νὰ φοβηθῶμεν πλέον τὸν θάνατον ὅταν γνωρίζωμεν ὅτι δι' αὐτοῦ δὲν θὰ μεταβῶμεν εἰς ἄγνωστον τόπον ἀλλ' εἰς τόπον, τὸν ὁποῖον ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ προητοίμασε καὶ προώρισε δι' ἡμᾶς; Ἡ χαρὰ τῆς συναντήσεως ὅλων τῶν προσφιλῶν μας εἰς τοὺς οὐρανούς, ἡ χαρὰ τῆς μεταβάσεώς μας ἐκεῖ εἰς τὴν διαρκῆ παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ, διαλύει τὸν φόβον τοῦ θανάτου.

Ἀληθῶς ***μεγάλη*** εἶναι ἡ χαρά, τὴν ὁποίαν εὐηγγελίσθησαν οἱ ἄγγελοι πρὸς τοὺς ποιμένας τῆς Βηθλεέμ.

Εἴθε δὲ ἐνῷ ἡ σκέψις ἡμῶν καὶ τὰ αἰσθήματα στρέφονται καὶ συγκεντροῦνται πέριξ τῆς φάτνης, ὅπου κατεκλίθη ὁ ἐνσαρκωθεὶς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, αἱ καρδίαι ἡμῶν νὰ πληρωθοῦν τῆς χαρᾶς ταύτης, τὴν ὁποίαν Αὐτὸς ἐκόμισεν εἰς τὸν κόσμον. «Διότι σήμερον ἐγεννήθη εἰς ***ἡμᾶς*** (ἂς ἀναγνώσωμεν οὕτω τὸ ἱερὸν κείμενον) ἐν πόλει Δαβὶδ σωτήρ, ὅστις εἶναι Χριστὸς Κύριος!».

Μιχ. Β. Κυριακάκης.

ΤΟ ΑΣΤΡΟΝ ΤΗΣ ΒΗΘΛΕΕΜ(*)

Τὸ ἐξαιρετικὸν οὐράνιον φαινόμενον, τὸ ὁποῖον, καθ' ἃ ἱστορεῖ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, ἐσημειώθη κατὰ τὴν γέννησιν τοῦ Σωτῆρος, ἀπησχόλησεν ἀνέκαθεν σοβαρώτατα τόσον τοὺς μελετητὰς τῶν Ἁγίων Γραφῶν, ὅσον καὶ τοὺς ἐρευνητὰς τῶν νόμων τῆς φύσεως. Ἀπὸ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μέχρι

(*) Σημ. Ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7 φυλλαδίου τῆς «Βιβλιοθήκης Ἀκαδημαϊκοῦ Κοινωνικοῦ Συνδέσμου». Τὸ ἄριστον τοῦτο σωματεῖον ἔχει ἐκδώσει ὁλόκληρον σειρὰν ψυχωφελῶν φυλλαδίων ἐπὶ σπουδαίων ἠθικῶν καὶ πνευματικῶν ζητημάτων, ἅτινα συνιστῶμεν θερμῶς εἰς τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν. Τὰ φυλλάδια ταῦτα πωλοῦνται εἰς τὰ γραφεῖα τοῦ ἐν λόγῳ Συνδέσμου (ὁδ. Καρύτση 14, Ἀθήνας).

τῶν διασημοτάτων ἐκ τῶν συγχρόνων θεολόγων καὶ ἀστρονόμων πολλοὶ προσεπάθησαν νὰ δώσωσι φυσικήν τινα ἑρμηνείαν εἰς τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἀστέρος, ὁ ὁποῖος ὡδήγησε τοὺς Μάγους εἰς τὴν Βηθλεέμ. Μεταξὺ τῶν γνωμῶν, αἱ ὁποῖαι κατὰ καιροὺς διετυπώθησαν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, παρατηρεῖται μεγίστη ἀσυμφωνία, ὀφειλομένη κυρίως εἰς τὴν ἀοριστίαν, μεθ' ἧς ἀναφέρεται τὸ γεγονὸς ἐν τῇ εὐαγγελικῇ περικοπῇ. Ἀτυχῶς, πλὴν τοῦ σχετικοῦ χωρίου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου, δὲν ὑπάρχει ἄλλη τις αὐθεντικὴ ἱστορικὴ πηγή, ἡ ὁποία νὰ παρέχῃ συμπληρωματικὰς πληροφορίας ἐπαρκεῖς διὰ τὸν ἀκριβῆ ἐπιστημονικὸν καθορισμὸν τοῦ φαινομένου, οὕτω δὲ πᾶσα ἀπόπειρα πρὸς φυσικὴν ἑρμηνείαν αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ ἀποβάλῃ τὸν τύπον ἐρεύνης ἐπὶ τῇ βάσει ὡρισμένων ὑποθέσεων καὶ εἰκασιῶν.

Τινὲς ἐκ τῶν ἑρμηνευτῶν τῆς εὐαγγελικῆς περικοπῆς ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ μνεία τοῦ ἀξιοσημειώτου οὐρανίου φαινομένου ἔχει ***ἀλληγορικὴν*** σημασίαν, δηλ. ὅτι δὲν πρόκειται περὶ πραγματικοῦ ἀστέρος, ἀλλὰ περὶ θείας καὶ ὑπερφυσικῆς δυνάμεως, ἡ ὁποία λαβοῦσα μορφὴν ἀστέρος ὡδήγησε τοὺς Μάγους ἀπὸ τῆς πατρίδος των μέχρι τῆς Φάτνης. Κατ' ἄλλην ἐκδοχὴν πρόκειται μᾶλλον περὶ ***ἀγγέλου***, ὅστις ***συμβολικῶς*** ἀπεκλήθη ὑπὸ τῶν Μάγων ἀστήρ. Οὐχ ἧττον πολλοὶ ὑποστηρίζουσιν ὅτι πρόκειται περὶ ***πραγματικοῦ οὐρανίου φαινομένου***, οὐδεμίαν ἐπιδεχομένου ἀμφισβήτησιν, ἀλλ' ἀορίστως ἀναφερομένου ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ, καὶ ὡς ἐκ τούτου χρῄζοντος τῆς ἀναγκαίας ἐπιστημονικῆς ὑποστηρίξεως.

Βεβαίως τὸ ζήτημα δὲν εἶναι ἁπλοῦν. Τοῦτο καταφαίνεται τόσον ἀπὸ τὸν ἀριθμόν, ὅσον καὶ ἀπὸ τὰ ὀνόματα τῶν κατὰ καιροὺς σοφῶν, οἱ ὁποῖοι κατὰ σειρὰν ἀπεπειράθησαν νὰ διαλευκάνωσι τὸ μυστήριον. Συνεπῶς, χωρὶς νὰ διεκδικῶμεν τὴν δόξαν Οἰδίποδος, θὰ περιορισθῶμεν ἁπλῶς εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ προβλήματος ***ἀπὸ καθαρᾶς ἀστρονομικῆς ἀπόψεως***, ἐμπιστευόμενοι τὴν ἀπὸ πάσης ἄλλης πλευρᾶς πραγματείαν τοῦ θέματος εἰς εἰδικοὺς καλάμους.

Ἄς ἐξετάσωμεν εὐθὺς ἀμέσως ποῖα εἶνε τὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα γνωρίζομεν ἐκ τῆς εὐαγγελικῆς περικοπῆς. Κατ' αὐτήν : α) Μάγοι, ζῶντες εἰς χώρας κειμένας ἀνατολικῶς τῆς Ἰουδαίας, εἶδον εἰς τὸν οὐρανὸν ἀστέρα ἀξιοσημείωτον. β) Ὁ Ἡρώδης ἐξηκρίβωσε παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἀστέρος. γ) Ὅταν οἱ Μάγοι, λαβόντες πληροφορίας παρὰ τοῦ Ἡρώδου, ἐπορεύοντο πρὸς τὴν Βηθλεέμ, ὁ ἀστήρ, τὸν ὁποῖον εἶχον ἴδῃ εἰς τὴν πατρίδα των, ἐφάνη ἐκ νέου πρὸς μεγάλην χαράν των. Καὶ δ) ὁ ἀστὴρ ὡδώγει αὐτοὺς μέχρις ὅτου ἐλθὼν ἐστάθη ἄνωθεν τῆς θέσεως τοῦ Παιδίου.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω πληροφοριῶν τοῦ Εὐαγγελιστοῦ συνάγονται ἀμέσως τὰ ἀκόλουθα συμπεράσματα :

α) ***Ὁ ἐμφανισθεὶς ἀστὴρ ἐνεποίησε μεγίστην ἐντύπωσιν εἰς τοὺς Μάγους***, πιθανώτατα τόσον διὰ τὴν αἰφνιδίαν ἐμφάνισίν του ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ, ὅσον καὶ διὰ τὴν μεγάλην του λάμψιν, ἥτις ἄλλως τε ἦτο καὶ τὸ μόνον χαρακτηριστικὸν γνώρισμα πρὸς διάκρισιν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν λοιπῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ. Ὅτι οἱ Μάγοι ἀπέδωκαν εἰς αὐτὸν ὅλως ἐξαιρετικὴν σημασίαν, τοῦτο εἶνε προφανὲς ἐκ

τοῦ ὅτι ἡρμήνευσαν τὴν ἐμφάνισίν του ὡς ἐξαγγέλλουσαν ***τὴν γέννησιν οὐχὶ κοινοῦ τινος θνητοῦ, ἀλλὰ βασιλέως*** ἐν Ἰουδαίᾳ καὶ μάλιστα τόσον σεβαστοῦ, ὥστε δὲν ἐδίστασαν νὰ ἀναχωρήσουν ἐκ τῆς πατρίδος των καὶ νὰ ἔλθωσιν εἰς Ἱεροσόλυμα διὰ νὰ προσκυνήσωσιν αὐτόν.

β) Ὁ ἀστήρ, τὸν ὁποῖον παρετήρησαν ἐν τῇ χώρᾳ των οἱ Μάγοι, ἀφοῦ ἔλαμψεν ἐπί τινα χρόνον, ἄγνωστον ἀκριβῶς πόσον, ***ἀκολούθως ἐξηφανίσθη*** εἴτε πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως αὐτῶν ἐκ τῆς πατρίδος των εἴτε καθ' ὃν χρόνον ἐβάδιζον πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ. Πάντως, ὅταν ἔφθασαν ἐκεῖ, ὁ ἀστὴρ δὲν ἦτο ὁρατός, διότι ἄλλως δὲν εἶχον ἀνάγκην νὰ ζητῶσι πληροφορίας περὶ τοῦ τόπου, εἰς τὸν ὁποῖον εὑρίσκεται ὁ νεογέννητος Βασιλεύς, ἀφοῦ βραδύτερον ὁ ἴδιος ἀστὴρ καὶ μόνος ἀναλάμψας ὡδήγησεν αὐτοὺς πρὸ τοῦ Θείου Βρέφους. Ἴσως στηριζόμενοι ἐπὶ τῆς τελευταίας αὐτῆς λεπτομερείας θὰ ἠδυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ ἐξαφάνισις τοῦ ἀστέρος ἐπῆλθεν ὅταν πλέον οἱ Μάγοι εἶχον προσεγγίσει ἀρκετὰ πρὸς τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ ὅτι πιθανώτατα εἶχον διανύσει τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ δρόμου των, ἔχοντες ὡς μόνον πιστὸν ὁδηγὸν τὸν ἀστέρα. Τὸ γεγονὸς ἄλλως τε τῆς ἐκδηλώσεως μεγάλης χαρᾶς, ὅταν ἐπανεῖδον τὸν ἀστέρα ἀναλάμψαντα εἰς τὸν οὐρανόν, φανερώνει κάπως τὴν ἀμηχανίαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν οὗτοι κατείχοντο ἀπὸ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν εἶχεν ἐξαφανισθῆ ὁ ὁδηγός των.

Πρῶτος ἐξ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐπεχείρησαν νὰ ὑποστηρίξωσι τὸ εὐαγγελικὸν ἱστόρημα διὰ φυσικῆς ἑρμηνείας, ὑπῆρξεν ὁ ***Ὠριγένης***. Οὗτος ἐπρέσβευεν ὅτι ὁ ἀστήρ, τὸν ὁποῖον εἶδον οἱ Μάγοι ἐν τῇ ἀνατολῇ, ἦτο μέγας καὶ λαμπρὸς ***κομήτης***. Ὄντως ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἀστρονομίας πλειστάκις ἀναφέρονται ἐμφανίσεις τοιούτων κομητῶν, ὁποῖοι λ. χ. ὑπῆρξαν οἱ παρατηρηθέντες κατὰ τὰ ἔτη 1843 καὶ 1882. Ἑκάτερος αὐτῶν εἶχε λαμπρότητα ὑπερβαίνουσαν τὴν τῆς Ἀφροδίτης καὶ ὡς ἐκ τούτου ἦτο ὁρατὸς ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ καὶ εἰς ἐλαχίστην ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Ἡλίου. Ἡ ὑπόθεσις ὅμως αὐτὴ τοῦ Ὠριγένους δὲν φαίνεται πιθανή, ἐκτὸς ἐὰν παραδεχθῶμεν ὅτι οἱ Μάγοι, καθ' ἃ ὑποθέτει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, προήρχοντο ἐκ Περσίας. Πράγματι εἰς τὰς ὁμιλίας τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου (Ὁμιλία ΣΤ'. παρ. β') ἀναφέρεται ὅτι «οὐ τῶν πολλῶν εἷς ὁ ἀστὴρ οὗτος ἦν, μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἀστήρ, ὡς ἐμοί γε δοκεῖ, ἀλλὰ δύναμίς τις ἀόρατος εἰς ταύτην μετασχηματισθεῖσα τὴν ὄψιν, πρῶτον ἀπὸ τῆς πορείας αὐτῆς δῆλον. Οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστιν ἀστήρ τις, ταύτην βαδίζων τὴν ὁδὸν ἀλλὰ κἂν ἥλιον εἴποις, κἂν σελήνην, κἂν τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἀστέρας ἀπ' ἀνατολῶν ἐπὶ δύσιν ὁρῶμεν χωροῦντας, οὗτος δὲ ἀπὸ ἄρκτου πρὸς μεσημβρίαν ἐφέρετο· οὕτω γὰρ ἡ Παλαιστίνη πρὸς Περσίδα κεῖται». Ἂν ὄντως ὁ ἀστὴρ ἐκινεῖτο, προπορευόμενος τῶν Μάγων, ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον, τότε ἀναμφιβόλως θὰ ἦτο κομήτης, διότι ἐξ ὅλων τῶν οὐρανίων σωμάτων, (ἐξαιρέσει βεβαίως τῶν μετεώρων) μόνον οἱ κομῆται διαγράφουσι τροχιάς, αἱ ὁποῖαι σχηματίζουσιν οἱανδήποτε γωνίαν πρὸς τὴν ἐκλειπτικήν. Ἡ δυσκολία περὶ τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος ἔγκειται ἐνταῦθα εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστὴ ἡ πατρὶς τῶν Μάγων. Περὶ αὐτῶν, ὡς ἀναφέρει Ἰουστῖνος ὁ φιλόσοφος, ἄλλοι λέγουσιν ὅτι προήρχοντο ἐξ Ἀραβίας καὶ ἄλλοι μετὰ τοῦ Ὠριγένους ὅτι κατήγοντο ἐκ Χαλδαίας.

Σημειωτέον ἐνταῦθα, ὅτι οἱ Μάγοι, καθ' ἃ ἱστορεῖ ὁ Ἡρόδοτος, ἀπετέλουν τάξιν ἢ φυλὴν τῶν Μήδων, ἐκ τῆς ὁποίας προήρχοντο οἱ ἱερεῖς, οἱ μάντεις καὶ οἱ περὶ τὴν σπουδὴν τῶν ἄστρων ἀσχολούμενοι. Κατὰ τὸν αὐτὸν συγγραφέα, ἀπὸ τῶν Μήδων ἡ τάξις τῶν Μάγων εἰσήχθη παρὰ τοῖς Πέρσαις, ὁμοίως δὲ Μάγοι ἐκαλοῦντο παρὰ τοῖς Βαβυλωνίοις οἱ σοφοὶ ἱερεῖς τοῦ Βάαλ, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τοῦ ναοῦ τοῦ θεοῦ τούτου παρατηροῦντες τοὺς ἀστέρας ἐκαλλιέργουν εὐρύτατα τὴν ἀστρολογίαν καὶ δι' αὐτῆς προέλεγον τὴν φύσιν καὶ τὰς τύχας τῶν ἀνθρώπων. Συνεπῶς οἱ Μάγοι τοῦ Εὐαγγελίου, ὄντες τελείως ἐντριβεῖς εἰς τὰ τῆς ἀστρολογίας, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ αἰσθανθῶσι τόσον μέγαν ἐνθουσιασμόν, ὥστε νὰ σπεύσωσιν εἰς Ἱεροσόλυμα, οὔτε μεγάλην χαρὰν ὅταν ἐπανεῖδον τὸν ἀστέρα των κατὰ τὴν πορείαν των πρὸς τὴν Βηθλεέμ, ἐὰν ὁ ἀστὴρ οὗτος ἦτο κομήτης, διότι ὡς γνωστὸν οἱ κομῆται ὑπὸ τῶν ἀστρολόγων καὶ τῶν Μάγων ἐθεωροῦντο πάντοτε ὡς ***κακοὶ οἰωνοί,*** προαγγέλλοντες διὰ τῆς ἐμφανίσεώς των πολέμους ἢ νόσους ἢ πεῖναν ἢ παντοειδῆ ἄλλα δεινὰ διὰ τὴν ἀνθρωπότητα.

Ἡ ταχύτης τῆς διαδρομῆς καὶ ἡ στιγμιαία σχεδὸν ἐμφάνισις καὶ ἐξαφάνισις τῶν διαττόντων ἢ τῶν βολίδων καὶ τῶν μετεώρων ἐν γένει ἀποκλείει ὡσαύτως τὴν ἑρμηνείαν τοῦ ἀστέρος τῶν Μάγων διὰ τῆς ἐμφανίσεως τοιούτου τινὸς μετεωρικοῦ φαινομένου.

Ἐπίσης ἀστήρικτος φαίνεται ἡ ἐκδοχή, καθ' ἣν ὁ ἀστήρ, ὁ ὁποῖος ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν τῶν Μάγων, ἦτο εἷς ἐκ τῶν λαμπρῶν ***πλανητῶν,*** ὡς ἡ Ἀφροδίτη, ὁ Ἄρης, ὁ Ζεὺς ἢ ὁ Κρόνος· διότι οἱ Μάγοι, ὡς ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματός των, καταγινόμενοι συνεχῶς εἰς τὴν διαρκῆ μελέτην τοῦ οὐρανοῦ, ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι τὰ οὐράνια φαινόμενα σχετίζονται πρὸς τὸν ἀνθρώπινον βίον καὶ δύνανται νὰ χρησιμεύσωσι πρὸς ἐξερεύνησιν τῶν πεπρωμένων καὶ πρόρρησιν τοῦ ἀδήλου μέλλοντος, ἐγνώριζον καλῶς τοὺς πλανήτας, διέκρινον αὐτοὺς εὐκόλως ἀπὸ τῶν ἀπλανῶν καὶ παρηκολούθουν ἀγρύπνως τὰς κινήσεις των. Ἑπομένως δὲν ἦτο δυνατὸν ἡ ἐμφάνισις ἑνὸς ἐκ τῶν γνωστῶν λαμπρῶν πλανητῶν, ἡ ὁποία δι' αὐτοὺς ἦτο φαινόμενον τελείως ἐστερημένον ἐξαιρετικῆς σημασίας, νὰ προξενήσῃ εἰς αὐτοὺς τόσον βαθεῖαν ἐντύπωσιν, ὥστε νὰ τοὺς πείσῃ νὰ ἐπιχειρήσωσι τοιαύτην μακρὰν ὁδοιπορίαν. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἔτι ἡ πρὸς ἀλλήλους προσέγγισις δύο ἢ περισσοτέρων ἄστρων δὲν δύναται νὰ γίνῃ δεκτὴ ὡς φυσικὴ ἑρμηνεία τοῦ ἄστρου τῆς Βιθλεέμ. Διότι, ἂν ὄντως συνέβη ***σύνοδος πλανητῶν,*** δηλαδὴ προσέγγισις αὐτῶν ἐπὶ τῆς οὐρανίου σφαίρας εἰς τόσον μικρὰν ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασιν, ὥστε νὰ μεσουρανῶσι συγχρόνως, τὸ φαινόμενον διὰ τὸ σπάνιον αὐτοῦ βεβαίως θὰ ἐφείλκυε τὴν προσοχήν, οὐχὶ ὅμως καὶ τὴν κατάπληξιν, τῶν μελετητῶν τοῦ οὐρανοῦ, οὐδεὶς δὲ λόγος ὑπῆρχεν ὥστε νὰ μὴ ἀναφερθῇ τοῦτο ρητῶς ἐν τῇ εὐαγγελικῇ πηγῇ. Τὴν ὑπόθεσιν ταύτην περὶ συνόδου τῶν πλανητῶν πρὸς ἐξήγησιν τοῦ ἀστέρος τῶν Μάγων ὑπεστήριξεν ὁ διάσημος ἀστρονόμος τοῦ 17ου αἰῶνος ***Κέπλερος,*** ὅστις κατὰ τὸ 1604 παρετήρησε σύνοδον τοῦ Διὸς μετὰ τοῦ Κρόνου ἐντὸς τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου. Ὡς ἀναφέρει ὁ αὐτὸς ἀστρονόμος, τὴν ἐπιοῦσαν ἄνοιξιν τοὺς προαναφερθέντας πλανήτας ἐπλησίασεν ὁ Ἄρης, κατὰ δὲ τὸ ἑπόμενον φθινόπωρον ἐν μέσῳ τῶν τριῶν ἄστρων ἀνέλαμψεν αἰφνιδίως νέος

ἀστὴρ μεγάλης λαμπρότητος. Ἐκ τῆς παρατηρήσεως ταύτης ὁ Κέπλερος συνέλαβε τὴν ἰδέαν ὅτι πιθανῶς παρόμοιόν τι ἐνδέχεται νὰ συνέβη καὶ κατὰ τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ. Ἐντεῦθεν δὲ ὁρμώμενος ὁ ***Κέπλερος*** ἐπεδόθη εἰς ἀστρονομικοὺς ὑπολογισμούς, ἐκ τῶν ὁποίων συνήγαγεν ὅτι κατὰ τὸ 747ον ἔτος ἀπὸ κτίσεως Ρώμης ὁ Ζεὺς ἦλθεν εἰς σύνοδον μετὰ τοῦ Κρόνου ἐν τῷ ἀστερισμῷ τῶν Ἰχθύων, περὶ δὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἑπομένου ἔτους προσετέθη εἰς τοὺς δύο τούτους πλανήτας καὶ ὁ Ἄρης. Τὴν γνώμην τοῦ Κεπλέρου ἠσπάσθησαν καὶ ἀσπάζονται πολλοὶ ἐκ τῶν νεωτέρων ἐξηγητῶν, ἐν οἷς καὶ ὁ Zahn.

Ἄλλοι ἐρευνηταὶ πρὸς ἐξήγησιν τῆς ἐξαφανίσεως καὶ ἐκ τῆς ἐκ νέου ἐμφανίσεως τοῦ ἀστέρος τῶν Μάγων παραδέχονται ὅτι κατὰ Μάϊον, Ὀκτώβριον καὶ Δεκέμβριον τοῦ 747ου ἔτους ἀπὸ κτίσεως Ρώμης (ἤτοι, κατὰ τὸ 7ον ἔτος π. Χρ.) συνέβη σύνοδος τοῦ Διὸς μετὰ τοῦ Κρόνου, ἣν ἐπηκολούθησε κατὰ Μάϊον τοῦ 748 σημαντικὴ πρὸς τοὺς δύο τούτους πλανήτας προσέγγισις τοῦ Ἡλίου, τοῦ Ἑρμοῦ, τῆς Ἀφροδίτης καὶ τοῦ Ἄρεως. (Βλ. Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλοπαίδειαν, Ε, 900 β). Ἐν τούτοις καὶ περὶ τῆς ἀκριβείας τῆς ἐκδοχῆς ταύτης ὑπάρχουσιν ἀρκετὰ βάσιμοι ἀμφιβολίαι, δοθέντος ὅτι ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ γίνεται σαφῶς καὶ κατ᾽ ἐπανάληψιν λόγος περὶ ἑνὸς καὶ μόνου ἀστέρος, ἐκτὸς ἐὰν καὶ ἐνταῦθα ἡ λέξις ***ἀστὴρ*** ἔχῃ, ὅπως καὶ παρὰ πολλοῖς τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ἡ λέξις ***ἄστρον***, περιληπτικὴν σημασίαν, ἐπέχουσα θέσιν τῆς λέξεως ***ἀστερισμὸς*** καὶ δηλοῦσα ὁμάδα ἀστέρων (Εἰσ. εἰς Ἀράτου φαινόμενα, Πλάτωνος Πολιτεία 96 V κ.λ.π.).

Τὸ αἰφνίδιον τῆς ἐμφανίσεως καὶ τὸ ἐξαιρετικὸν τῆς μεγάλης λάμψεως ἀποτελοῦσιν ἀφ᾽ ἑνὸς μὲν δύο γεγονότα δυνάμενα νὰ δικαιολογήσουν τὴν ἐπίσπασιν τῆς προσοχῆς καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸν τῶν Μάγων, ἀφ᾽ ἑτέρου δὲ δύο εἰδικὰ χαρακτηριστικὰ ὡρισμένης κατηγορίας ἀπλανῶν ἀστέρων, ***τῶν λεγομένων νέων ἢ καινοφανῶν ἢ προσκαίρων***, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐμφανίζονται ὅλως ἀπροόπτως ἐντὸς ἢ ἐγγὺς τοῦ Γαλαξίου. Οἱ τοιοῦτοι ἀστέρες ἀναλάμπουσιν αἰφνιδίως καὶ ἀποτόμως ἐκεῖ ὅπου προηγουμένως ἢ οὐδὲν ἴχνος ἀστέρος ὑπῆρχεν ἢ καὶ ἂν προϋπῆρχε τοιοῦτος, ἦτο κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἀμυδρός. Οἱ αἰφνιδίως ἀναλάμποντες νέοι ἀστέρες φθάνουσιν ἀποτόμως κατὰ τὴν λάμψιν τοὺς ἀστέρας πρώτου μεγέθους, ἐνίοτε δὲ γίνονται καὶ λαμπρότεροι αὐτῶν, εἰς βαθμὸν ὥστε νὰ ἀποβαίνωσιν ὁρατοὶ ἀκόμη καὶ ἐν καιρῷ ἡμέρας (ὡς ὁ ἀστὴρ τοῦ Τύχωνος), ἀκολούθως ὅμως βαίνουσιν βαθμηδὸν ἐξασθενοῦντες κατὰ λαμπρότητα, μέχρις οὗ ἐξαφανισθῶσι τελείως. Χαρακτηριστικὸν ἐπίσης τῶν τοιούτων ἀστέρων εἶναι καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι, ἐνῷ φθάνουσι τὸ μέγιστον τῆς λάμψεώς των ἐντὸς ὀλιγίστων ἡμερῶν, ἡ βαθμιαία ἀπόσβεσίς των διαρκεῖ ἐπὶ πολλοὺς μῆνας.

Τοιοῦτοι ἀστέρες ἀναφέρονται πολλοὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀστρονομίας, κυριώτεροι δὲ μεταξὺ αὐτῶν εἶναι οἱ ἑξῆς:

α) Ὁ ἀστὴρ τοῦ διασήμου πατρὸς τῆς Ἀστρονομίας, τοῦ Ἱππάρχου, ὅστις ἐνεφανίσθη τὸ 134 π. Χρ. καὶ ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν Ἕλληνα ἀστρονόμον, ὡς ἱστορεῖ ὁ Πλίνιος, νὰ καταγράψῃ ὅλους τοὺς διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ ὁρατοὺς ἀπλανεῖς, δηλαδὴ νὰ συντάξῃ τὸν πρῶτον κατάλογον ἀστέρων.

β) Ὁ ἀστὴρ τοῦ περιφήμου Δανοῦ ἀστρονόμου Τύχωνος, ὅστις ἐνεφανίσθη

τὸν Νοέμβριον τοῦ 1572. Οὗτος εἶχεν ἀρχικῶς τὴν λαμπρότητα τοῦ Διός, κατόπιν ὑπερέβη τὴν τῆς Ἀφροδίτης, ἀκολούθως δέ, ἂν καὶ ἐβυθίσθη ἐντὸς τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, ἐξηκολούθει νὰ φαίνεται καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν. Ὅταν βραδύτερον ἀνεδύθη ἐκ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, ἐξηκολούθει νὰ λάμπῃ, ἀλλ᾽ ὁλονὲν ἀσθενέστερον, ἕως οὗ κατήντησεν ἀόρατος. Ὁ ἀστὴρ τοῦ Τύχωνος ὑπῆρξε παρατηρήσιμος ἐν συνόλῳ ἐπὶ 16 μῆνας.

γ) Ὁ ἀστὴρ τοῦ Κεπλέρου, ὅστις ἐνεφανίσθη ἐν τῷ ἀστερισμῷ τοῦ Κύκνου καὶ παρέμεινεν ὁρατὸς διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ ἐπὶ δύο ἔτη.

δ) Ὁ ἀστὴρ τοῦ Ἄουερ ἢ Τ Σκορπίου, ὅστις ἀνεφάνη τὸ 1860 καὶ ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος ὅστις παρετηρήθη φασματοσκοπικῶς.

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐνεφανίσθησαν ἐπίσης τὸ 1901 ὁ Νέος τοῦ Περσέως, τὸ 1912 ὁ Νέος τοῦ Κύκνου, τὸ 1925 ὁ Νέος τοῦ Ζωγράφου, τὸ 1933 ὁ Νέος τοῦ Ὀφιούχου, τὸ 1934 ὁ Νέος τοῦ Ἡρακλέους καὶ ἐσχάτως (18 Ἰουνίου 1936) ὁ Νέος τῆς Σαύρας.

Ὅσοι ἐκ τῶν νέων ἀστέρων ἐνεφανίσθησαν μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ τηλεσκοπίου ἐξακολουθοῦν νὰ παρακολουθῶνται μέχρι σήμερον ὑπὸ τῶν ἀστρονόμων τηλεσκοπικῶς, ἀκόμη καὶ ἀφοῦ ἐξησθένησαν τόσον ὥστε νὰ μὴ ἦναι πλέον ὁρατοὶ διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ. Ὅλοι ὅμως οἱ νέοι ἀστέρες, οἱ ὁποῖοι ἐνεφανίσθησαν πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ τηλεσκοπίου, ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχον τότε τὰ ἀπαιτούμενα ὄργανα πρὸς ἀκριβῆ προσδιορισμὸν τῆς θέσεως, εἰς ἣν ἀνέλαμψαν, παρηκολουθήθησαν ὑπὸ τῶν κατὰ καιροὺς παρατηρητῶν μέχρι τῆς ἐποχῆς καθ᾽ ἣν ἔφθασαν εἰς τὸ ὅριον ὁρατότητος διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ, πέραν ὅμως τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀγνοοῦμεν τί ἀπέγιναν, ἐλλείψει δὲ τῶν ἀκριβῶν συντεταγμένων των δὲν δυνάμεθα σήμερον νὰ τοὺς ἐπανεύρωμεν διὰ τῶν τηλεσκοπίων. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει πιθανῶς καὶ διὰ τὸν ἀστέρα τῶν Μάγων, περὶ τοῦ ὁποίου, ὡς ἤδη προανεφέραμεν, ἡ Ἀστρονομία στερεῖται τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς ἐπαλήθευσιν αὐτοῦ ἐπιστημονικῶν στοιχείων.

Ἐὰν παραδεχθῶμεν ὅτι ὁ ἀστὴρ τῆς Βηθλεὲμ ἦτο ὄντως τοιοῦτός τις ***Νέος ἀστήρ***, ἡ ἐξαφάνισις καὶ ἡ ἐκ νέου ἐμφάνισις αὐτοῦ θὰ ἠδύνατο ἴσως νὰ ἐξηγηθῇ ὡς ἑξῆς: Ὅταν ὁ ἀστὴρ ἐνεφανίσθη τὸ πρῶτον ἦτο ἐξαιρετικῶς λαμπρός, εἰς βαθμὸν ὥστε νὰ προκαλέσῃ ἄμεσον προσοχὴν καὶ μέγαν ἐνθουσιασμὸν τῶν Μάγων. Βραδύτερον ἤρχισεν, ὅπως συμβαίνει εἰς τοὺς νέους ἀστέρας, νὰ ἐλαττοῦται κάπως κατὰ λαμπρότητα, ἕως ὅτου ἐβυθίσθη εἰς τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας καὶ ὡς ἐκ τούτου κατέστη ἀόρατος, μέχρις οὗ πάλιν, ἀναδυθεὶς ἐκ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῶν Μάγων. Ἀλλὰ καὶ ἂν δεχθῶμεν, ὡς ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, ὅτι ὁ ἀστὴρ τῶν Μάγων ἦτο ὁρατὸς ἐν καιρῷ ἡμέρας καὶ ὅτι «τὴν μὲν ἕως Παλαιστίνης ὁδὸν ἐφαίνετο χειραγωγῶν, ἐπειδὴ δὲ οἱ Μάγοι ἐπέβησαν τῶν Ἱεροσολύμων, ἔκρυψεν ἑαυτόν· εἶτα πάλιν, ὅτε τὸν Ἡρώδην ἀφέντες διδάξαντες αὐτὸν ὑπὲρ ὧν ἦλθον, ἔμελλον ἀπιέναι, δείκνυσιν ἑαυτόν», τὸ γεγονὸς τῆς τοιαύτης ἐξαφανίσεως καὶ ἐκ νέου ἐμφανίσεως οὐδόλως ἀντίκειται πρὸς τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν Νέων ἀστέρων, διότι ὑπάρχουσι τοιοῦτοι περιοδικῶς ἀναλάμποντες. Πρόσφατον τοιοῦτον παράδειγμα ἀποτελεῖ ὁ Νέος Ὀφιούχου 1901.

Συνεπῶς ἡ ἐξήγησις τοῦ ἀστέρος τῶν Μάγων διὰ τῆς ἐμφανίσεως προσκαίρου ἀστέρος δύναται νὰ συμφωνήσῃ πρὸς τὰ χρονικὰ ὅρια, τὰ ὁποῖα παρέχονται ὑπὸ τῶν πηγῶν ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐπίσκεψιν τῶν Μάγων καὶ τὴν σφαγὴν τῶν νηπίων ἐν Βηθλεέμ.

Τὸ μόνον ὅμως σημεῖον, τὸ ὁποῖον παραμένει ἀνεξήγητον, οἱαδήποτε καὶ ἂν ἦναι ἡ φυσικὴ ἑρμηνεία τοῦ Εὐαγγελικοῦ χωρίου, ἣν ἠθέλομεν παραδεχθῆ, εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ ἀστέρος ***ὑπόδειξις τῆς ταπεινῆς στέγης,*** ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐτέχθη ἐν ὑποδειγματικῇ συγκαταβάσει ὁ Κύριος.

Τινὲς ἠθέλησαν νὰ ἑρμηνεύσωσι τὴν στάσιν τοῦ ἀστέρος ἄνωθεν τῆς θέσεως ὅπου ἦτο τὸ Παιδίον διὰ τῆς μεσουρανήσεως αὐτοῦ εἰς τὸ ζενὶθ τῆς Βηθλεέμ· ἡ ἑρμηνεία ὅμως αὕτη φαίνεται μᾶλλον βεβιασμένη καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν εἶναι γενικῶς δεκτή, ἐφ᾽ ὅσον ἄλλως τε δὲν εἶναι καὶ ἐπιδεκτικὴ ἐλέγχου ἐλλείψει ἐπαρκῶν στοιχείων.

Συνοψίζοντες, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι οἱαδήποτε φυσικὴ ἑρμηνεία εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπαληθεύσῃ ἀπ᾽ ἄκρου εἰς ἄκρον τὸ θαυμαστὸν ἱστόρημα τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου· οἱανδήποτε ὅμως ἑρμηνείαν καὶ ἂν δεχθῶμεν, βασιζομένην ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω ἀστρονομικῶν δεδομένων, οὐδεμία ἐπιτρέπεται ἀμφιβολία περὶ τοῦ ὅτι ὄντως συνέβη ἐξαιρετικόν τι ἀστρονομικόν τι φαινόμενον κατὰ τὴν Γέννησιν, ὅπως καὶ κατὰ τὴν Σταύρωσιν τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἐξιστόρησις τοῦ γεγονότος τούτου δὲν εἶναι ἁπλῆ ποιητικὴ ἐπινόησις ἢ μυθικὴ πλοκή, ἔχουσα ὡς μόνον σκοπὸν κενήν τινα ἔξαρσιν τῶν συνθηκῶν τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Σωτῆρος, ἀλλ᾽ ἀναμφισβήτητος ἱστορικὴ ἀφήγησις πραγματικότητος, τὴν ὁποίαν οὐδεὶς δικαιοῦται νὰ ἀρνηθῇ ὅλως αὐθαιρέτως καὶ χωρὶς νὰ ἔχῃ τὴν ἱκανότητα τῆς ἀποδείξεως τοῦ ἐναντίου ἐπὶ τῇ βάσει ἐπιχειρημάτων ἁπτῶν καὶ ἀκλονήτων.

Σταῦρος Πλακίδης
Τακτικὸς καθηγητὴς τῆς Ἀστρονομίας
ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν.

Η ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΣ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

(συνέχεια)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ἡ ἐξέλιξις τῆς πίστεως.

3. *Ἐνεργεῖ διὰ τῆς ἀγάπης.*

«Πίστις δι᾽ ἀγάπης ἐνεργουμένη».
(Γαλάτ. ε.' 6)

Ὑπάρχει εἶδος πίστεως, ἡ ὁποία ἐνεργεῖ διὰ τοῦ ***φόβου,*** συγκρατοῦσα τὴν ψυχὴν εἰς διαρκῆ φόβον τοῦ θανάτου, τῆς μελλούσης κρίσεως καὶ τῶν φοβερῶν συνεπειῶν τῆς ἁμαρτίας. Αὐτὴ ἡ πίστις δὲν εἶναι κακὴ εἰς μερικὰς περιστάσεις. Ἀλλὰ σώζουσα πίστις εἶναι ἐκείνη ἥτις ἐνεργεῖ διὰ τῆς ***ἀγάπης.***

Ἐμπορεῖ νὰ μαλάξῃ τὴν πλέον σκληρὰν καρδίαν. Εἰς αὐτὸ τίποτε τὸ ἐκπληκτικὸν δὲν ὑπάρχει, διότι βασίζεται καὶ εἶναι ριζωμένη εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. Ἔχει ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν τρυφερὰν στοργὴν τῆς χάριτός του χωρὶς κανένα φόβον. Δράττεται μὲ θάρρος τὴν ἀγάπην ποῦ ἐξαγιάζει καὶ συγχωρεῖ.

Ὁ Θεὸς μᾶς ἀγαπᾷ. Ἔδωκε τὸν ἑαυτόν Του ὁλόκληρον δι᾽ ἡμᾶς. Ἡ ἀληθινὴ πίστις δὲν περιορίζεται ἁπλῶς τὸ νὰ παραδέχεται αὐτὴν τὴν θαυμαστὴν ἀλήθειαν. Τοὐναντίον εἶναι βαθύτατα πεπεισμένη περὶ αὐτῆς.

Ἡ μὲν μία πίστις εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς διανοίας μας, ἡ δὲ ἄλλη ἐσωτερικῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τοῦ Θεοῦ. Ἡ πίστις ἡ ἐνεργοῦσα διὰ τῆς ἀγάπης, «ἥτις ἅπαξ παρεδόθη εἰς τοὺς ἁγίους», ἀποτελεῖ βαθεῖαν πεποίθησιν τῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία φωτίζει, ἐξαγνίζει, ἐνισχύει, πυρακτώνει τὴν καρδίαν μὲ φῶς, μὲ ἀγάπην, μὲ ζῆλον καὶ τῆς παρέχει τὴν δυνατότητα νὰ ἀντιληφθῇ τὰ αἰώνια πράγματα,

Ἐὰν ἔχῃ οὕτω τὸ πρᾶγμα, ***ἡ ἀγάπη εἶναι ἡ ὁδὸς τῆς πίστεως,*** διότι ἐκεῖ πρὸ παντὸς μᾶς ὁδηγεῖ αὕτη. Ἡ πίστις ὑπηρετεῖ τὴν ἀγάπην.

Τὸ καθῆκόν της συνίσταται εἰς τὸ νὰ μᾶς διοχετεύῃ τὴν ἀγάπην, ἐμφυτεύουσα αὐτὴν τὴν μεγάλην εὐλογίαν εἰς τὰς ψυχάς μας. Μᾶς κάμνει κατ᾽ αὐτὸν τὸν τρόπον ἱκανοὺς νὰ ἀγαπῶμεν ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, τὸν ἅγιον καὶ τὸν ἁμαρτωλόν, τὸν πλούσιον καὶ τὸν πτωχόν, τὸν σοφὸν καὶ τὸν ἀμαθῆ. Δὲν ὑπάρχει τίποτε εὐγενέστερον καὶ μεγαλύτερον εἰς τὴν θρησκείαν ἀπὸ αὐτήν.

Ἡ ἀγάπη εἶναι τὸ ἔνδυμα τοῦ γάμου, τὸ ὁποῖον ἡ πίστις προσαρμόζει εἰς τὸ ἀνάστημά μας. Ἡ ἀγάπη εἶναι τὸ πῦρ τοῦ οὐρανοῦ, τὸ ὁποῖον ἡ πίστις καταβιβάζει ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, δηλαδὴ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν. Ὁ Θεὸς ἂς ἦναι χιλιάκις εὐλογημένος διὰ τὴν τοιαύτην σωτηρίαν, τὴν ὁποίαν μᾶς ἐδώρησεν.

Ἡ πίστις ἐνεργεῖ διὰ τῆς ἀγάπης. Ἀμφότεραι ἐνεργοῦν πάντοτε μαζύ. Ἡ πίστις καταβιβάζει τὴν ἀγάπην εἰς τὰς καρδίας μας, καὶ ἡ ἀγάπη ἀναβιβάζει τὰς καρδίας μας εἰς πίστιν καὶ τὰς κάμνει νὰ πιστεύουν εἰς διαρκῶς μεγαλυτέρας εὐλογίας.

4. *Ἐμφυτεύει εἰς τὰς ψυχάς μας τὸ δῶρον τοῦ Θεοῦ.*

> «. . . . . ὑπόμνησιν λαμβάνων τῆς ἐν σοὶ ἀνυποκρίτου πίστεως . . . . δι᾽ ἣν αἰτίαν ἀναμιμνήσκων σε ἀναζωπυρῶν τὸ χάρισμα τοῦ Θεοῦ, ὅ ἐστιν ἐν σοί . . .» (Β΄ Τιμ. ά. 5, 6).

Ὅταν ἡ ἀκλόνητος αὕτη ἐμπιστοσύνη ἐμφυτευθῇ εἰς τὴν ψυχήν μας, τότε καὶ μόνον τότε δυνάμεθα νὰ ἀνάψωμεν εἰς μίαν ἐνεργητικὴν καὶ δραστικὴν φλόγα τὴν φλέγουσαν αὐτὴν χάριν, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς μᾶς ἔδωκεν. Τοῦτο «τὸ δῶρον τοῦ Θεοῦ» εἶναι ἡ ἀγάπη. Ἡ πίστις ἀναζωογονεῖ τὰ οὐράνια αὐτὰ δῶρα καὶ τὰ θέτει εἰς ἐνέργειαν.

«Κατῆλθον εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ τοῦ πλήθους», εἶπεν ὁ Ἰωάννης Οὐέσλεϋ, «μὲ τὴν καρδίαν γεμάτην ἀπὸ ἀγάπην, τοὺς ὀφθαλμοὺς γεμάτους ἀπὸ δάκρυα, καὶ τὸ στόμα γεμᾶτον ἀπὸ δοξολογίαν». Ἡ πίστις ἐτίθετο πάντοτε εἰς τὴν ὑπη-

ρεσίαν τῆς ψυχῆς του διὰ νὰ τοῦ ἐμπνέῃ ἁγίους λόγους καὶ αἶνον πρὸς τὸν Θεόν, ὁσάκις ἐπρόκειτο νὰ ἐπιτύχῃ τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἀπιστία ἀντιτίθεται εἰς αὐτὴν τὴν εὐλογίαν μὲ χιλίας δικαιολογίας, λέγουσα: Ὁ Θεὸς δὲν δύναται, δὲν θέλει, δὲν μὲ εὐλογεῖ. Ἀλλ' ἡ πίστις ἀντιθέτως πιστεύει ὅτι ὁ Θεὸς ***θέλει, δύναται*** καὶ ***εὐλογεῖ***. Ναί, εὐλογεῖ τὸν πλέον ἄθλιον ἄνθρωπον.

Τὸ δῶρον τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι πνεῦμα δειλίας. Ἡ πίστις καὶ ὁ φόβος εἶναι δύο πράγματα ἐκ διαμέτρου ἀντίθετα.

Ὅταν ὁ Πονηρός, ἔξωθεν συμμαχῶν μὲ τὴν ἐκτὸς ἡμῶν σαρκικὴν (ἤτοι, ἁμαρτωλὴν) καρδίαν; ζητῇ νὰ μᾶς κρατῇ εἰς αὐτὴν τὴν τρομερὰν δουλείαν, ἡ πίστις ἀποκαλύπτει τὸν ἐχθρὸν καὶ ἀνθίσταται εἰς αὐτόν! Κατόπιν διασκορπίζει κάθε ἴχνος δυσπιστίας καὶ ἀπιστίας, διὰ νὰ ἀνάψῃ ἔπειτα τὴν φλόγα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς δυνάμεως ἑνὸς εἰρηνικοῦ καὶ γαληνιαίου πνεύματος.

Ἀλλὰ χωρὶς τὴν πίστιν αὐτὸ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ κατορθωθῇ. Ἡ συγκίνησις, τὸ αἴσθημα, τὸ λογικόν—ὅλα αὐτὰ δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ τὸ ἐπιτύχουν. Μόνη ἡ πίστις τὸ κατορθώνει. Αὐτὴ μόνη δύναται νὰ ἀνάψῃ τὴν φλόγα τοῦ θαυμασίου δώρου τοῦ Θεοῦ μας. Καὶ ἔχομεν τόσον ἐπείγουσαν ἀνάγκην νὰ αὐξήσωμεν ἐντός μας τὴν Θείαν ἀγάπην καὶ νὰ τὴν ἔχωμεν ἐν ἀφθονίᾳ! Ἡ ἁγιωσύνη δὲν εἶναι κἄτι τὸ ἀρνητικόν. Δὲν συνίσταται ἁπλῶς εἰς τὸ ν' ἀπέχῃ τις μόνον ἀπὸ ὡρισμένα ἁμαρτήματα. Εἶναι κἄτι περισσότερον—ἡ θετικὴ δύναμις νέας στοργῆς, ἡ ἐσωτερικὴ ἀγάπη καρδίας ἐξαγνισμένης, ἡ ὁποία ἀνοίγεται, ἀφθονεῖ καὶ αὐξάνει τελειοποιημένη συνεχῶς

Ἡ πίστις εἶναι ἀπαραίτητος διὰ νὰ ἀναζωογονήσῃ αὐτὸ τὸ δῶρον. Μᾶς κάμνει νὰ αὐξάνωμεν διαρκῶς. Ἂν σταματήσωμεν εἰς αὐτὴν τὴν αὔξησιν, ἀσφαλῶς θὰ γίνωμεν ψυχροὶ καὶ θὰ χαθῶμεν,

Εἰς τὴν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολὴν (κεφ. ιε') ὁ Παῦλος μᾶς προτρέπει νὰ ἀνεχώμεθα τοὺς ἀδυνάτους καὶ νὰ φέρωμεν τὰ βάρη οἱ μὲν τῶν δέ. Καὶ καταλήγει παρακαλῶν τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῶν ἀδυνάτων καὶ τῶν ἐχόντων δύσκολον χαρακτῆρα. Τὸ μυστικὸν μᾶς τὸ λέγει μὲ αὐτὰς τὰς λέξεις (ἐδάφ. 13): «Ὁ δὲ Θεὸς τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς παρηγορίας εἴθε νὰ σᾶς ἐμπλήσῃ μὲ πᾶσαν χαρὰν καὶ εἰρήνην διὰ τῆς πίστεως». Ναί, αὐτὴ ἡ πίστις μᾶς φέρει τὴν εἰρήνην καὶ τὴν χαράν. Μᾶς μεταδίδει ἐπίσης τὴν ἁγίαν ἐλπίδα ὑπὲρ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἀδύνατοι καὶ ἐξουθενημένοι.

Ὅταν ἐξετάσωμεν τὸ ἔργον τῆς εἰρήνης καὶ τῆς χαρᾶς, τὸ συντελεσθὲν εἰς ἡμᾶς διὰ τῆς πίστεως, καὶ ἀντιλαμβανώμεθα εἰς ποῖον βαθμὸν μετεμόρφωσε τὴν ζωήν μας, τότε ἀσφαλῶς ἐμποροῦμεν νὰ ἔχωμεν μίαν πίστιν σταθερὰν καὶ ἀκλόνητον.

5. *Δίδει μαρτυρίαν.*

«Ἐν ταύτῃ γὰρ ἐμαρτυρήθησαν οἱ πρεσβύτεροι». (Ἑβρ. ια'. 2).

Τίποτε δὲν εἶναι σπουδαιότερον διὰ τὴν ἐσωτερικὴν ζωὴν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὴν «ἐσωτερικὴν μαρτυρίαν». Ὁ ἐφημέριος τοῦ Epworth, πατὴρ τοῦ Ἰωάννου

Ουέσλεϋ, έλεγεν εἰς τὴν ἐπιθανάτιον κλίνην του: «Ἡ ἐσωτερικὴ μαρτυρία, Ἰωάννη, εἶναι ἡ ἀπόδειξις τῆς εὐσεβείας».

Ὁ William Garvono, ὁ ἅγιος ἄνθρωπος τῆς Κορνουάλης ἔλεγε:

«Διακρίνω ὁλοὲν καθαρώτερον τὴν ἀνάγκην νὰ ἔχῃ τις τὴν εὐλογητὴν μαρτυρίαν τοῦ Πνεύματος, εἴτε πρόκειται διὰ τὴν δικαίωσιν, εἴτε διὰ τὸν ἁγιασμόν. Δὲν βλέπω τί προόδους ἐμπορεῖ νὰ κάμῃ ὁ Χριστιανός, χωρὶς αὐτήν. Ἆρά γε εἶναι δυνατὸν νὰ θεωρηθῇ τις ἀληθὴς Χριστιανὸς ἂν δὲν κατέχῃ ἐντός του τὴν ἀσφάλειαν τῆς ἐσωτερικῆς μαρτυρίας;».

Ἡ Lady Maxwell ἔγραφε κατὰ τὴν αὐτὴν περίπου ἐποχήν: «Ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν εἶχα τὴν χάριν νὰ δοκιμάζω αὐτὴν τὴν τελείαν ἀγάπην, ἡ ὁποία ἐκδιώκει τὸν φόβον. Ἀντιλαμβάνομαι διαρκῶς περισσότερον ὅτι μόνον μὲ πίστιν συνεχῆ, ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν, εἰς τὴν δραστικότητα τοῦ Σώματος τοῦ Ἰησοῦ ἐπροφυλάχθην ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν καὶ ὅτι ἡ ψυχή μου εἶναι περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον ἰσχυρὰ ἀναλόγως πρὸς τὴν πίστιν μου. Ποτὲ δὲν κατενόησα τόσον καλὰ τὴν φύσιν καὶ τὴν ἀξίαν τῆς ἁπλῆς πίστεως, εἰμὴ ἀφοῦ ἐγεύθην τὴν ἁγνὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία μὲ ἔκαμεν ἱκανὴν νὰ ἀσκήσω σταθερῶς τὴν πίστιν μου πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν διὰ τοῦ ἁγιασμοῦ, καὶ ὅταν ἀκόμη ἐστερούμην βοήθειαν καὶ παρηγορίαν. Τότε ἡ ψυχή μου ἐπλημμύρει ἀπὸ οὐράνιον γλυκύτητα καὶ ἐλάμβανε τὴν ἰσχυρὰν μαρτυρίαν τῆς θείας ἁγιωσύνης.»

Ὑπάρχουν στιγμαί, κατὰ τὰς ὁποίας αἱ ἀποδείξεις τοῦ ἁγιασμοῦ εἶναι ἰσχυραὶ ὡς βράχος ἀκλόνητος καὶ τόσον φωτειναὶ ὅσον ἡ λαμπρότης τοῦ ἡλίου ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ. Εἶναι ἡ ἀπόδειξις τῆς πίστεως. «Ὅστις πιστεύει, ἔχει τὴν μαρτυρίαν ἐν ἑαυτῷ» (Ἰωάν. ε΄. 10). Παρατηρήσατε ὅτι ὁ Ἀπόστολος δὲν λέγει: «ὅστις ἔχει τὴν μαρτυρίαν πιστεύει».

Ἡ πραγματοποίησις αὐτῆς τῆς πείρας ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ***θέλησιν*** τοῦ Θεοῦ, εἶναι προνόμιον τὸ ὁποῖον μᾶς δίδεται.

Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα προθύμως παρέχει αὐτὴν τὴν μαρτυρίαν εἰς τὴν πιστεύουσαν ψυχήν.

Οἱ ἅγιοι τῶν παλαιῶν χρόνων τὴν κατεῖχον. Καὶ ἡμεῖς, οἵτινες κατοικοῦμεν εἰς πλέον εὐνοϊκοὺς καιρούς, τί πρέπει νὰ πράξωμεν;

Ἐὰν θέλωμεν νὰ πιστεύωμεν σταθερῶς καὶ ν' ἀναζητῶμεν μὲ φόβον τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ, θὰ ἐπιτύχωμεν τὰς αὐτὰς εὐλογίας.

6. *Εἶναι εὐάρεστος εἰς τὸν Θεόν.*

> «Πίστει Ἐνὼχ μετετέθη..... πρὸ τῆς μεταθέσεως αὐτοῦ μεμαρτύρηται εὐαρεστηκέναι τῷ Θεῷ. Χωρὶς δὲ πίστεως ἀδύνατον εὐαρεστῆσαι». (Ἑβρ. ια΄. 5, 6).

Τὰ πράγματα τὰ εὐάρεστα εἰς τὸν Θεόν, τὰ μνημονευόμενα εἰς τὸν λόγον του, εἶναι πολὺ ὀλίγα καὶ ἐξαιρετικῶς εὔκολα δι' ἡμᾶς. Τὸ πρῶτον καὶ σπουδαιότερον ὅλων εἶναι ἡ ***Πίστις***. Ἐξ ὅλων τῶν θαυμασίων διακηρύξεων, αἱ

ὁποῖαι ἐγράφησαν περὶ τῆς πίστεως, ἡ γλυκυτέρα καὶ περισσότερον παρήγορος εἶναι αὐτή: «***Εἶναι εὐάρεστος εἰς τὸν Θεόν***».

Ἡ φιλοσοφία αὐτοῦ τοῦ λόγου δὲν εἶναι δυσνόητος. Εἶναι λογικὸν νὰ σκεπτώμεθα ὅτι διὰ νὰ εὐαρεστήσωμεν εἰς τὸν οὐράνιον Πατέρα μας, πρέπει αὐτομάτως νὰ πηγάσῃ ἀπὸ τὴν τρυφερὰν καὶ πραγματικὴν ἐμπιστοσύνην πρὸς Αὐτὸν ἓν καθῆκον, μία θυσία, μία ἀπάρνησις τοῦ ἑαυτοῦ μας, μία πρᾶξις ἡρωϊσμοῦ. Διότι ἀπὸ ὅλας τὰς ψυχικάς μας δυνάμεις ἡ πίστις εἶναι ἡ μᾶλλον εὐάρεστος εἰς Ἐκεῖνον, ὅστις μᾶς ἀγαπᾷ τόσον τρυφερῶς καὶ τοῦ ὁποίου ἡ καρδία εἶναι πλήρης ἀπὸ ἀνεξάντλητον συμπάθειαν δι᾽ ἡμᾶς. Εἶναι εὐάρεστος εἰς τὸν Θεόν, ὅταν κάθε ἴχνος φόβου, ὑποψίας ἢ δυσπιστίας, ἐνσυνειδήτου ἢ ὄχι, ἐκδιώκεται ἀπὸ τὴν καρδίαν μας. Τῷ εἶναι εὐάρεστος ὅταν καταφεύγωμεν εἰς Αὐτὸν εἰς τὰς ἀμφιβολίας μας, ὅταν ἀναγνωρίζωμεν τὸν ἑαυτόν μας ψεύστην, ὅταν διακηρύσσωμεν ὅτι ***Αὐτὸς*** εἶναι πάντοτε πιστὸς καὶ ἀληθής.

Ἡ πίστις ἐνεργεῖ κατ᾽ αὐτὸν τὸν τρόπον παρὰ τὰς ἀντιθέτους ἐπιφανειακὰς ἐντυπώσεις· ἀναγνωρίζει ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἀπολύτως πιστός, παντοδύναμος καὶ πλήρης ἀνεξαντλήτου ἀγάπης. Τοιαῦται θυσίαι εἶναι εὐάρεστοι εἰς τὸν Θεόν.

Τίποτε λοιπὸν τὸ ἐκπληκτικὸν δὲν ὑπάρχει εἰς τὰς λέξεις, μὲ τὰς ὁποίας ὁ ἀδελφὸς Laurent κάμνει τὸ ἐγκώμιον τῆς πίστεως: «Ὦ πίστις! θαυμασία ἀρετή, ποῦ φωτίζεις τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου, διὰ νὰ τὸ ὁδηγήσῃς εἰς τὸ νὰ γνωρίσῃ τὸν Δημιουργόν. Ὦ ἀρετὴ ὑπὲρ πάντα ἀγαπητή! ἥτις εἶσαι τόσον ὀλίγον γνωστὴ καὶ ἀκόμη ὀλιγώτερον ἐφαρμόζεσαι. Ὅταν ὅμως πειραματισθῇ κανεὶς διὰ σοῦ, τοῦ φέρεις ἀνεκφράστους εὐλογίας!»

7. ***Αὐξάνει.***

«Ὑπεραυξάνει ἡ πίστις ἡμῶν».
(Β´ Θεσσ. α´. 37).

Δὲν πρόκειται ἐδῶ διὰ τὴν αὔξησιν τῆς χάριτος, ἀλλὰ διὰ τὴν πρόοδον τῆς πίστεως. Εἰς τὴν πρώτην του ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Θεσσαλονίκης ὁ Παῦλος διετύπωσε τὴν μεγάλην του ἐπιθυμίαν νὰ τοὺς ἴδῃ νὰ στερεωθοῦν εἰς τὴν πίστιν· ὁ Τιμόθεος ὑπῆγε νὰ τοὺς ἐπισκεφθῇ διὰ νὰ ἴδῃ ἂν εἶχον πραγματικὴν καὶ εἰλικρινῆ πίστιν. Ὁ Ἀπόστολος ἐπεθύμει νὰ γνωρίζῃ ἐπακριβῶς εἰς ποίαν κατάστασιν εὑρίσκοντο. Ἦτο ἱκανοποιητικὴ ἡ ἔκθεσίς του; Ναί, ἀλλὰ κἄτι ἀκόμη τοὺς ἔλειπε, διότι ὁ Παῦλος ἐπεθύμει δι᾽ αὐτοὺς νὰ ἔχουν περισσοτέραν καὶ τελειοτέραν ἐμπιστοσύνην πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Ἐπεθύμει διὰ τοὺς ἀγαπητούς του προσηλύτους κατάστασιν ψυχῆς ταπεινήν, ἁγίαν, καρτερικήν, πλήρη ἀγάπης. Ἤθελε νὰ ἔχουν πίστιν βαθυτέραν, εἰρηνικωτέραν, περισσότερον ἱλαράν, εὐγνώμονα, καὶ πρὸ παντὸς περισσότερον ἀποφασιστικήν.

Ἀναγνώσατε ἐκ νέου τὴν Α´ πρὸς Θεσσαλονικεῖς ἐπιστολήν, κεφ. α´. 2-10. Παρακάτω ὁ Παῦλος λέγει: «καὶ ἐπέμψαμεν Τιμόθεον... εἰς τὸ στηρίξαι ὑμᾶς καὶ ***παρακαλέσαι ὑμᾶς περὶ τῆς πίστεως ὑμῶν.*** Ἄρτι δὲ ἐλθόντος Τιμοθέου καὶ εὐαγγελισαμένου ἡμῖν τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην ὑμῶν...» (κεφ. γ.´ 1, 2).

Ὁ Παῦλος ἀπέστειλε τὸν πιστὸν Τιμόθεον μὲ αὐτὰς τὰς συστάσεις: «Πήγαινε νὰ ἐπισκεφθῇς τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Θεσσαλονίκης, πληροφορήσου προσεκ-

τικῶς τὴν πνευματικήν των κατάστασιν, καὶ κύτταξε ἂν ἦναι ἐμψυχωμένοι ἀπὸ πίστιν ἀληθινὴν ἢ μήπως εἶναι ἄπιστοι πιστοί. Δὲν ἐρωτῶ ἂν ὁ εἷς ἀγαπᾷ τὸν ἄλλον, ἂν δίδουν μαρτυρίαν, ἂν ἦναι ἐνεργητικοί, ἂν δίδουν μὲ γενναιοδωρίαν, ἂν ἦναι χαρούμενοι, κλπ. ὄχι, θέλω νὰ γνωρίζω ἂν ἔχουν πίστιν ζωντανήν, διότι ἂν ἔχουν αὐτήν, θὰ ἔχουν φυσικὰ ὅλα αὐτὰ τὰ ἄλλα.

Ἡ χειροτέρα ἀπάτη, ἣν ἀσκεῖ ὁ Διάβολος, εἶναι νὰ μᾶς κάμῃ νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ὀφείλομεν νὰ γίνωμεν ταπεινοί, ἅγιοι καὶ ὅμοιοι μὲ τὸν Χριστὸν μὲ κἄποιον τρόπον ἄγνωστον εἰς ὑμᾶς. Ποτὲ δὲν ὑπῆρξε πλάνη μᾶλλον ἐπικίνδυνος ἀπὸ αὐτήν. «Βλέπω», λέγει ἀρχαῖος συγγραφεύς, «ὅτι ἡ πίστις καὶ ἡ ἐλπὶς πρέπει νὰ μὲ γεμίζουν ἀπὸ χαράν. Μὲ αὐτὰς τὰς χάριτας ἡ ψυχὴ ἀποπνέει διαρκῶς ἄρωμα οὐράνιον. Τὸ οὐράνιον πῦρ καταβαίνει διὰ νὰ κατακαύσῃ κάθε τι ὅπερ δὲν ἔχει φυτεύσει ὁ Θεός. Δι' αὐτὸ ἡ ψυχή μου πρέπει νὰ καθαρισθῇ ἀπὸ κάθε ἰδικήν της δύναμιν, ὅπως ὁ χρυσὸς καθαρίζεται εἰς τὴν φλόγα τῆς καμίνου».

Ὅσον αὐξάνει ἡ πίστις, τόσον μᾶς ὁδηγεῖ πρὸς τὴν τελειότητα, πρὸς τὰ ἐμπρός, καὶ μᾶς κάμνει νὰ τρέχωμεν ὥστε νὰ ἀξιωθῶμεν τοῦ βραβείου. Ἂς τρεφώμεθα κατὰ τοιοῦτον τρόπον μὲ τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ ἂς ἀναλογιζώμεθα ὅλην τὴν δόξαν τοῦ Λυτρωτοῦ ἡμῶν, ὥστε νὰ δυνηθῇ νὰ εἴπῃ διὰ τὴν πίστιν ἡμῶν ὅτι αὐξάνει διαρκῶς. (ἀκολουθεῖ)

A. PAGET WILKES

(Κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ· ὑπὸ *Δημ. Ι. Μαγκριώτου* Δ. Νομ.)

ΤΟ ΜΕΤΡΗΜΑ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

«Δίδαξον ἡμᾶς νὰ μετρῶμεν οὕτω τὰς ἡμέρας ἡμῶν, ὥστε νὰ προσκολλῶμεν τὰς καρδίας ἡμῶν εἰς τὴν σοφίαν.» (Ψαλμ. 90 : 12).

Εἰς τὸ τέλος ἑνὸς ἀκόμη ἔτους τῆς ἐπιγείου ἡμῶν παροικίας καὶ εἰς τὸ κατώφλιον ἑνὸς νέου ἔτους, ἡ ὡς ἄνω εὐχὴ τοῦ Ψαλμῳδοῦ εἶναι εἴπερ ποτὲ ἐπίκαιρος.

Πάντες γνωρίζομεν ὅτι εἴμεθα θνητοὶ—ὅτι γρήγορα ἢ ἀργὰ θὰ ἀφήσωμεν τὸν παρόντα βίον. Τίποτε εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον δὲν εἶναι βεβαιότερον ἀπὸ τὸν θάνατον, ὁ ὁποῖος μᾶς ἀναμένει ὅλους ἀνεξαιρέτως. Μ᾽ὅλα ταῦτα οἱ περισσότεροι τῶν ἀνθρώπων ζοῦν ὡς ἐὰν ἡ παροῦσα ζωὴ ἦτο ἀτελεύτητος· καὶ σπαταλοῦν τὰς ἡμέρας των εἰς ἔργα μάταια καὶ ἁμαρτωλὰ — εἰς ἐπιδίωξιν κοσμικῆς δόξης καὶ ἐπιρροῆς, εἰς ἀποθησαύρισιν ὑλικοῦ πλούτου, τὸν ὁποῖον μοιραίως θὰ ἀφήσουν ὀπίσω των ὅταν ἀπέλθουν τοῦ κόσμου τούτου, εἰς διασκεδάσεις καὶ ἀπολαύσεις κενάς, φευγαλέας καὶ ἁμαρτωλάς, ἀναξίας σοβαρῶν καὶ λογικῶν ὄντων.

Ἐνῷ γνωρίζομεν ὅτι τὸ νῆμα τῆς ζωῆς μας εἶναι τόσον λεπτόν, ὥστε εἰς πᾶσαν στιγμὴν καὶ ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ ἐνδέχεται νὰ κοπῇ, καὶ ὅτι καὶ ὑπὸ τὰς καλλιτέρας συνθήκας μόλις ἑξήκοντα, ἑβδομήκοντα ἢ ὀγδοήκοντα ἔτη δύναται νὰ διαρκέσῃ ἡ παροῦσα ζωή μας, οὐδόλως προσέχομεν εἰς τὸ πῶς δαπανῶμεν τὸν

ὀλίγον καὶ πολύτιμον αὐτὸν χρόνον. Καί ὁ Ψαλμῳδὸς ζητεῖ ἀπὸ τὸν Θεόν, τοῦ ὁποίου ἐκθειάζει τὸ αἰώνιον καὶ ἀτελεύτητον, νὰ μᾶς διδάξῃ νὰ μετρῶμεν οὕτω πως τὰς ἡμέρας ἡμῶν, ὥστε νὰ προσκολλώμεθα εἰς τὴν σοφίαν.

1. ***Τί σημαίνει νὰ μετρῶμεν τὰς ἡμέρας ἡμῶν;***

Βεβαίως ὅλοι κρατοῦμεν σημείωσιν τῶν ἐτῶν μας, γνωρίζομεν δηλ. πόσα ἔτη ζωῆς ἔχομεν διανύσει. Τοιοῦτον ὅμως μέτρημα τῶν ἡμερῶν μας προφανῶς δὲν ἐννοεῖ ὁ ἱερὸς συγγραφεύς, ἀλλὰ κἄτι σοβαρώτερον.

α΄) Ἐννοεῖ τὸ νὰ ἐνθυμώμεθα πάντοτε τὴν ***βραχύτητα τῆς ζωῆς***. Ἡ Ἁγία Γραφὴ εἶναι πλήρης ὑποδείξεων τῆς βραχύτητος ταύτης. Εἰς τὸν αὐτὸν 90ὸν Ψαλμὸν ἀναγινώσκομεν: «Διατρέχομεν τὰ ἔτη ἡμῶν ὡς διανόημα», ἤτοι, κατὰ τρόπον τόσον φευγαλέον καὶ περαστικόν, ὅσον εἶναι περαστικὴ μία σκέψις, ἓν διανόημα, εἰς τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ἀλλαχοῦ: «Τοῦ ἀνθρώπου αἱ ἡμέραι εἶναι ὡς χόρτος, ὡς τὸ ἄνθος τοῦ ἀγροῦ... διότι διέρχεται ὁ ἄνεμος ἐπ᾽ αὐτοῦ καὶ δὲν ὑπάρχει πλέον». Καὶ πάλιν: «Μέτρον σπιθαμῆς κατέστησας τὰς ἡμέρας μου». Τὴν βραχύτητα ταύτην τῆς ζωῆς, ἂν καὶ καλῶς γνωρίζομεν, ἐν τούτοις διαρκῶς λησμονοῦμεν. Ἡ τύρβη τῆς ζωῆς τοῦ κόσμου γύρω ἡμῶν μᾶς ἀπασχολεῖ τόσον, ὥστε νὰ λησμονῶμεν τὸ βραχὺ τῆς ἀτομικῆς μας ζωῆς. Εἰς τὴν ζωὴν τοῦ κόσμου, τῆς κοινωνίας, δὲν βλέπομεν καμμίαν διακοπὴν ἢ στάσιν· ἀπ᾽ ἐναντίας τὴν βλέπομεν νὰ ***αὐξάνῃ διαρκῶς***. Βλέπομεν περισσοτέρους ἀνθρώπους νὰ κινῶνται εἰς τοὺς δρόμομς σήμερον παρὰ πρὸ ἑνὸς ἢ δύο ἢ πέντε ἐτῶν —περισσότερα αὐτοκίνητα, περισσότερα τραῖνα καὶ ἀτμόπλοια, περισσοτέρας οἰκίας, γραφεῖα καὶ ἐργοστάσια. Δὲν ἀντιλαμβανόμεθα (ἢ ἴσως λησμονοῦμεν) ὅτι ἡ ἀδιάκοπος καὶ κατὰ τὰ φαινόμενα ἀτελεύτητος αὕτη κοσμικὴ καὶ κοινωνικὴ κίνησις συνεχίζεται ὄχι ἀπὸ τοὺς αὐτοὺς ἐργάτας ἀλλ᾽ ἀπὸ ἀδιάκοπον διαδοχὴν ἐργατῶν, οἵτινες διαδέχονται ἀλλήλους εἰς τὰ ἔργα ταῦτα, ὥστε αὐτὰ νὰ μᾶς φαίνωνται αἰώνια. Ἀλλὰ μήπως καὶ αὐτά, ὅπως ὁ ἄνθρωπος, δὲν εἶναι ἐφήμερα καὶ πρόσκαιρα; Αἱ οἰκοδομαὶ βαθμηδὸν παλαιόνουν καὶ καταρρέουν, τὰ πλοῖα βυθίζονται, αἱ μηχαναὶ φθείρονται, αἱ ἐπιχειρήσεις φθίνουν καὶ ἐξαφανίζονται. Τίποτε εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον ἔμψυχον ἢ ἄψυχον δὲν εἶναι σταθερὸν καὶ αἰώνιον—ὅλα ἀκμάζουν καὶ παρακμάζουν, ἀντιπαρέρχονται καὶ λησμονοῦνται. Λόγῳ λοιπὸν τῆς βραχύτητος τῶν ἡμερῶν μας, ὀφείλομεν νὰ τὰς προσέχωμεν καὶ νὰ τὰς ἐκτιμῶμεν.

β΄) Αἱ ἡμέραι μας εἶναι ὄχι μόνον ὀλίγαι ***ἀλλὰ καὶ ἀβεβαία ἡ ἐξακολούθησίς των***. Κανεὶς ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ γνωρίζῃ πότε θὰ κοπῇ τὸ νῆμα τῆς ζωῆς του. Τὸ μυστικὸν τοῦτο ἡ Θεία σοφία φιλανθρώπως ἀπέκρυψεν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν. Τὸ μέλλον εἶναι ἀόρατον καὶ ἄγνωστον. Μόνον τὸ παρόν, τὸ σήμερον, κατέχομεν καὶ δυνάμεθα νὰ διαθέσωμεν. Πόσον λοιπὸν πρέπει νὰ ἐκτιμῶμεν ἑκάστην ὥραν, ἥτις παρέρχεται, ἀφοῦ δὲν γνωρίζομεν ἂν δὲν θὰ ἦναι καὶ ἡ τελευταία τῆς ζωῆς ἡμῶν!

Πολλοί, σκεπτικώτεροι τῶν ἄλλων, ἀντιλαμβάνονται πόσον ἐφήμερα εἶναι καὶ μάταια τὰ τοῦ παρόντος βίου· δυστυχῶς ὅμως ***δὲν προσκολλοῦν τὰς καρδίας***

αὐτῶν εἰς τὴν σοφίαν. Οἱ τοιοῦτοι εἶναι ἀληθῶς δυστυχεῖς, διότι ἀφ᾽ ἑνὸς μὲν ἐννοήσαντες τὸ βραχὺ καὶ πρόσκαιρον τῆς παρούσης ζωῆς, δὲν ἔχουν πλέον οὔτε τὴν ἐφήμερον παρηγορίαν τῶν κοσμικῶν τέρψεων καὶ διασκεδάσεων, ἀφ᾽ ἑτέρου δὲ μὴ ἐπιζητήσαντες τὴν ἄνωθεν σοφίαν καὶ ὁδηγίαν, δὲν ἀπέκτησαν τὰ ἀληθῆ καὶ μόνιμα ἀνταλλάγματα τῆς ψυχῆς—τὴν εἰρήνην, τὴν ἀνάπαυσιν, τὴν ἐλπίδα—ἀλλὰ φέρονται ὡς ἀκυβέρνητα σκάφη χωρὶς πηδάλιον καὶ πυξίδα εἰς τὸ πέλαγος τῆς ὑπάρξεως, μὴ γνωρίζοντες οὔτε ποῦ εὑρίσκονται οὔτε ποῦ κατευθύνονται.

Ἀλλ᾽ ὁ Ψαλμῳδὸς δὲν ἐννοεῖ τοιοῦτο μέτρημα τῶν ἡμερῶν· δέεται τοῦ Θεοῦ νὰ μᾶς διδάξῃ νὰ μετρῶμεν οὕτω τὰς ἡμέρας μας «ὥστε νὰ προσκολλῶμεν τὰς καρδίας ἡμῶν εἰς τὴν σοφίαν» — ἤτοι, εἰς τὴν ***ὀρθὴν ἐκτίμησιν*** καὶ ***ὀρθὴν χρησιμοποίησιν*** τοῦ ὀλίγου χρόνου τῆς ἐπιγείου ζωῆς μας.

Ἀληθῶς ἐξ ὅλων τῶν εὐλογιῶν, ἃς μᾶς χαρίζει ὁ Θεός, ἴσως ,ἡ πολυτιμοτέρα εἶναι ὁ ***χρόνος,*** διότι ἐκ τοῦ χρόνου ἐξαρτῶνται καὶ ἀπορρέουν τόσαι ἄλλαι εὐλογίαι. Καὶ ὁ χρόνος παρέρχεται τόσον ταχύς, ὥστε μόνον διὰ διαρκοῦς προσοχῆς δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ τὸν χρησιμοποιήσῃ πρεπόντως. Καὶ ὅμως ἡ μεγάλη πλειονότης τῶν ἀνθρώπων, ὡς εἴπομεν, σπαταλᾷ οἰκτρῶς τὸ πολύτιμον τοῦτο δῶρον τοῦ Θεοῦ. Ποσάκις ἀκούομεν τοὺς ἀνθρώπους συζητοῦντας «πῶς νὰ σκοτώσουν τὴν ὥραν!» Ὁποία μωρὰ ἀναισθησία ἀπέναντι τῆς ἀνεπανορθώτου ἀπωλείας τοῦ ὑψίστου τούτου ἀγαθοῦ—τοῦ χρόνου!

Τὴν πολυτιμότητα τοῦ χρόνου διδάσκει οὐ μόνον ἡ ἀληθὴς θρησκεία, ἀλλὰ καὶ ἡ κοσμικὴ σοφία καὶ λογική. «Χρόνου φείδου!» ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες. «Ὁ χρόνος εἶναι χρῆμα!» λέγουν οἱ πάντων πρακτικώτατοι Ἀγγλοσάξωνες. «Ἐξαγοράζεσθε τὸν καιρόν», προτρέπει ὁ ἀπόστολος Παῦλος. Ἐκτὸς δὲ τῆς βραχύτητος καὶ τῆς ἀβεβαιότητος τῆς παρούσης ἡμῶν ζωῆς, ἥτις μᾶς διδάσκει τὴν πολυτιμότητα τοῦ χρόνου, ἔχομεν καὶ ἔτι σπουδαιότερον λόγον ὅπως ἐκτιμῶμεν καὶ ὀρθῶς χρησιμοποιῶμεν τὸν χρόνον τῆς ἐπιγείου παροικίας μας: ***Διότι ἐκ τῶν ἐπὶ γῆς ἡμερῶν ἡμῶν ἐξαρτᾶται ἡ αἰωνία ἡμῶν ἀποκατάστασις εἰς τὴν μετὰ θάνατον ζωήν.***

Ἡ Ἁγία Γραφὴ μᾶς διδάσκει ὅτι ἡ παροῦσα ζωὴ εἶναι ***δοκιμασία,*** ἐξ ἧς θὰ κριθῇ τὸ αἰώνιον ἡμῶν μέλλον πέραν τοῦ τάφου. Ὁ χαρακτὴρ τοῦ ἀνθρώπου διαμορφοῦται εἰς τὸν παρόντα κόσμον διὰ τὴν αἰωνιότητα. Ἡ Θεία χάρις ἐνεργεῖται διὰ τοῦ Χριστοῦ δι᾽ ἑκάστην ἀνθρωπίνην ψυχὴν μόνον κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς βραχείας ταύτης ζωῆς τῶν 70—80 τὸ πολὺ ἐτῶν, ἡ δὲ ψυχὴ ἀπερχομένη ἐντεῦθεν θὰ λάβῃ πέραν τοῦ τάφου ἀνταπόδοσιν κατὰ τὰ πεπραγμένα ἐν τῷ σώματι εἴτε καλὰ εἴτε κακά. Εἶναι λοιπὸν τὰ ὀλίγα ταῦτα ἔτη περίοδος ὑψίστης σημασίας καὶ ἀνυπολογίστου σπουδαιότητος διὰ πᾶσαν ψυχὴν καί ἐπιβάλλεται ἡ σοφὴ ἀναμέτρησις καὶ χρησιμοποίησις τῶν ὀλίγων τούτων καὶ πολυτίμων ἡμερῶν τῆς ἐπιγείου μας δοκιμασίας.

2. ***Τί σημαίνει τὸ νὰ προσκολλῶμεν τὰς καρδίας ἡμῶν εἰς τὴν σοφίαν;***

Ἡ λέξις ***σοφία*** εἰς τὰς Γραφὰς ἔχει διαφόρους σημασίας. Σημαίνει ***γνώσεις καὶ ἐπιδεξιότητα εἰς τὰς τέχνας*** (Ἐξόδ. λα΄. 2, 3), τὰ ***γράμματα*** καὶ τὰς ***ἐπι-***

στήμας (Πράξ. ζ'. 22), τὸ **ἔνστικτον τῶν ζῴων** (Ἰὼβ λθ'. 17, 26), τὴν **ἀνθρωπίνην πρόνοιαν** καὶ **νοημοσύνην** (Ἐκκλησ. ι'. 10) καὶ τὴν **ἀληθῆ εὐσέβειαν** (Ψαλμ. ρια'. 10, Ἐπιστ. Ἰακώβου γ'. 13, 17). Εἰς τὸ ὑπὸ μελέτην χωρίον μόνον αἱ δύο τελευταῖαι ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐννοιῶν δύνανται νὰ ἔχουν ἐφαρμογήν, ἂν καὶ οὐχὶ τὴν αὐτήν.

Καὶ ἡ ἁπλῆ **κοσμικὴ πρόνοια** καὶ νοημοσύνη καταδικάζει, ὡς εἴδομεν, τὴν **σπατάλην** τοῦ χρόνου καὶ ἐπιβάλλει τὴν ἐπωφελῆ αὐτοῦ χρησιμοποίησιν. Ὁ σοβαρὸς ἐπιστήμων, ὁ δραστήριος καὶ νοήμων ἔμπορος ἢ βιομήχανος, ὁ εὐσυνείδητος ὑπάλληλος ἢ τεχνίτης, ὁ φιλόσοφος βιοπαλαιστὴς—αὐτοὶ ὅλοι μετροῦν τὰς ἡμέρας καὶ ὥρας των προσεκτικῶς καὶ τὰς χρησιμοποιοῦν ὅσον τὸ δυνατὸν ἐπωφελέστερον διὰ τὰς ἐργασίας των, ἐγειρόμενοι πρωῒ καὶ πλαγιάζοντες ἀργά, κοπιάζοντες, μελετῶντες, μοχθοῦντες, δημιουργοῦντες. Τοῦτο εἶναι ἀξιέπαινον καὶ σοφὸν ἐκ μέρους των. Ἀλλ' αὐτὴ εἶναι ἆρά γε ἡ ὑψίστη σοφία ;

Τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν **ἐλατηρίων** τῆς δραστηριότητος καὶ ἐργατικότητος τοῦ ἀνθρώπου — ἐκ τῶν **σκοπῶν,** οὓς ἐπιδιώκει. Ἐὰν τὸ ἐλατήριόν του ἦναι ἁπλῶς ἡ ἀπόκτησις πλούτου ἢ γνώσεων ἢ ἡ αὐτοσυντήρησις, τοῦτο μὲν εἶναι ἀξιέπαινον, ἀλλὰ δὲν ἀποτελεῖ σκοπὸν πολὺ ὑψηλὸν ἢ εὐγενῆ, ἐφ' ὅσον ἀποβλέπει μόνον εἰς τὸ **ἄτομον τοῦ ἐργαζομένου** καὶ λησμονεῖ τὸν Θεὸν καὶ τὰς ἐντολὰς Αὐτοῦ. Ἡ σοφία αὐτὴ εἶναι **σοφία τοῦ νοός.**

Ἡ σοφία ὅμως, ἣν ζητεῖ ὁ Ψαλμῳδὸς ἀπὸ τὸν Θεόν, εἶναι **ἡ σοφία τῆς** καρδίας—**ἡ ἀληθὴς θρησκεία** ἢ **εὐσέβεια.** Αὕτη εἶναι ὁ ὕψιστος σκοπός, εἰς ὃν δύναται νὰ ἀφιερωθῇ ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ—ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον—διότι «ἐν ταύταις ταῖς δύο ἐντολαῖς ὅλος ὁ Νόμος καὶ οἱ Προφῆται κρέμανται» (Ματθ. κβ'. 40). Ὁ προσκολλῶν τὴν καρδίαν αὐτοῦ εἰς ταύτην τὴν σοφίαν ἔχει δοκιμάσει γενικὴν ἀνακαίνισιν τῆς ἠθικῆς φύσεως, ἔχει «ἀνανεωθῆ εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ νοὸς αὐτοῦ» (Ἐφεσ. δ'. 23)· εἶναι «νέα κτίσις ἐν Χριστῷ» καὶ ἐπιζητεῖ νὰ «καταλάβῃ μετὰ πάντων τῶν ἁγίων τί τὸ πλάτος καὶ μῆκος καὶ βάθος καὶ ὕψος, νὰ γνωρίσῃ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, τὴν ὑπερβαίνουσαν πᾶσαν γνῶσιν καὶ νὰ πληρωθῇ δι' ὅλου τοῦ πληρώματος τοῦ Θεοῦ» (Ἐφεσ. γ'. 18).

Εἰς ταύτην λοιπὸν τὴν σοφίαν καλούμεθα νὰ προσκολλῶμεν τὰς καρδίας ἡμῶν καὶ πρὸς τοῦτον τὸν σκοπόν νὰ μετρῶμεν (ἤτοι, νὰ προσέχωμεν καὶ νὰ χρησιμοποιῶμεν) τὸν καιρόν μας ἐπὶ τῆς γῆς. Τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι πρέπει νὰ ἀμελῶμεν τὰς βιωτικὰς ἡμῶν ἐργασίας· διότι ὁ Θεὸς ὥρισεν ὅπως πᾶς ἄνθρωπος ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου του τρώγῃ τὸν ἄρτον του, ὁ δὲ Παῦλος διατάσσει ὁ μὴ ἐργαζόμενος μηδὲ νὰ τρώγῃ. Ὁ μετρῶν τὰς ἡμέρας αὐτοῦ ὡς συνιστᾷ ὁ Ψαλμῳδός, ἔχει βαθεῖαν συναίσθησιν τῆς πολυτιμότητος τοῦ χρόνου, ὡς ἐκ τῆς βραχύτητος καὶ τῆς ἀβεβαιότητος τοῦ βίου. Δι' αὐτὸν πᾶσα ὥρα τῆς ἡμέρας πρέπει νὰ πληροῦται δι' ἐργασίας καὶ σκέψεως περὶ τῶν καθηκόντων του πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον· πᾶσα ἐλπὶς διὰ τὸ μέλλον νὰ συγκεντροῦται περὶ τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· πᾶς πόθος νὰ στρέφεται πρὸς τὴν οὐράνιον ζωήν, ἥτις ἀναμένει τὸν πιστὸν πέραν τοῦ τάφου.

Οὕτω λοιπὸν ἂς μάθωμεν νὰ μετρῶμεν τὰς ἡμέρας μας κατὰ τὸ Νέον Ἔτος, εἰς τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ εἰσέλθωμεν· εἰς ταύτην τὴν ἄνωθεν σοφίαν ἂς προσκολλῶμεν τὰς καρδίας μας, Ἂς μὴ σπαταλῶμεν τὰς πολυτίμους ὥρας τῶν ἡμερῶν μας εἰς ὀκνηρίαν καὶ ἀδράνειαν, εἰς ταπεινὰς καὶ ἐγωιστικὰς ἐνασχολήσεις, εἰς κούφους καὶ ματαίας διασκεδάσεις καὶ συναναστροφάς, εἰς ἐπιπολαίας φλυαρίας καὶ κενοδόξους ἀγῶνας περὶ τὰ πρόσκαιρα καὶ ἐφήμερα πράγματα τοῦ παρόντος κόσμου· διότι «ὁ κόσμος παρέρχεται καὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ, ὅστις ὅμως πράττει τὸ θέλημα τοῦ Πατρός, μένει ἐν αὐτῷ» (Α΄. Ἰωάνν. β΄. 15).

Τοὐναντίον, ἔχοντες πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν ὑψίστην πολυτιμότητα τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν ὡρῶν μας, ἂς τὰς χρησιμοποιῶμεν εὐλαβῶς καὶ φρονίμως καθ᾿ ὃν τρόπον φανταζόμεθα ὅτι ὁ Θεὸς θὰ ἤθελε νὰ τὰς χρησιμοποιήσωμεν— ἤτοι, διὰ τὴν δόξαν τῆς βασιλείας Αὐτοῦ καὶ διὰ τὸ καλὸν τῶν ὁμοίων μας. Ἂς περιπατῶμεν εἰς τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου «ὡς τέκνα φωτός· μὴ ὡς ἄσοφοι, ἀλλ᾿ ὡς σοφοί, ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρόν».

Οὕτω δὲ ἐὰν ὁ Κύριος εὐδοκήσῃ νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους 1940, εἴθε νὰ δυνηθῶμεν τότε, κάμνοντες τὸν πνευματικὸν ἀπολογισμὸν τοῦ ἔτους, νὰ εὕρωμεν μετὰ χαρᾶς ὅτι τὰ κέρδη κατὰ πολὺ ὑπερέβαλον τὰς ζημίας καὶ ὅτι ἀπεταμιεύσαμεν μεγάλην καὶ πολύτιμον παρακαταθήκην στιγμῶν καὶ ὡρῶν καὶ ἡμερῶν, ἃς ἐδαπανήσαμεν εἰς τὴν ἔνδοξον καὶ εὐλογημένην ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ πλησίον ἡμῶν! Ἀμήν.

ΘΕΜΕΛΙΟΝ

(Ματθ. ζ΄. 24-27)

Οἱονδήποτε ἔργον καὶ ἂν ἐπιχειρήσωμεν, τὸ πρῶτον πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ προσέξωμεν, εἶναι ποῦ θὰ τὸ στηρίξωμεν. Αἱ βάσεις οἱασδήποτε ἐπιχειρήσεως ἀποτελοῦν τὸ μυστικὸν τῆς ἐπιτυχίας ἢ ἀποτυχίας της. Τὸ οἰκοδόμημα στηρίζεται ἐπὶ τῶν θεμελίων. Στερεὸν θεμέλιον σημαίνει στερεὰν οἰκοδομήν, σαθρὸν θεμέλιον σαθρὰν οἰκοδομήν. Τὸ παράδειγμα, ὅπερ φέρει ὁ Κύριος ἡμῶν, τοῦ φρονίμως οἰκοδομοῦντος ἐπάνω εἰς τὴν πέτραν, καὶ τοῦ μωροῦ, ὅστις οἰκοδομεῖ ἐπὶ τῆς ἄμμου, μᾶς προσκαλεῖ νὰ προσέξωμεν τὰ θεμέλια τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς. Ὅπως εἰς ὅλα τὰ πράγματα, καὶ ἡ πνευματικὴ ζωὴ στηρίζεται εἰς τὰ θεμέλια καὶ ἀλλοίμονον ἂν ὑποκάτω τοῦ οἰκοδομήματος τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς εὑρίσκεται ἡ ἄμμος! Ἐὰν οἰκοδομῶμεν μόνον δι᾿ ὀλίγον καιρόν, τότε δυνάμεθα νὰ ἀδιαφορήσωμεν διὰ τὸ θεμέλιον· ἀλλ᾿ ἐὰν ἐννοῶμεν νὰ ἴδωμεν τὸ ἔργον μας νὰ ἀντέχῃ διὰ τὴν αἰωνιότητα,, τότε ἡ πέτρα, τὸ αἰώνιον θεμέλιον, πρέπει νὰ ἦναι τὸ στήριγμά μας. Πρὸ ὀλίγων μηνῶν κάποιος φίλος μου μὲ προσεκάλεσεν εἰς νέαν κατοικίαν, τὴν ὁποίαν ἐνοικίασε. Λαμπρὰ ἐξωτερικὴ ἐμφάνισις, εὐρυχωρία, ὡραῖα μεγάλα παράθυρα, ὅλα ἐμαρτύρουν ὅτι πρόκειται περὶ ἀρίστης οἰκοδομῆς. Εὐθὺς ὅμως ὡς ἤρχισαν αἱ δυναταὶ βροχαὶ τοῦ Δεκεμβρίου, τὸ ὡραῖον παρκεταρισμένον πάτωμα ἐκυρτώθη καὶ εἰς τὴν ὀροφὴν τὰ εἰσχω-

ροῦντα ὕδατα καὶ ἡ ὑγρασία ἤρχισαν νὰ διαγράφουν διάφορα σχήματα καὶ σκιάς. Διατί ἄράγε; Διότι ὁ οἰκοδομήσας τὴν νέαν αὐτὴν κατοικίαν δὲν ἐνδιεφέρετο διὰ τὴν στερεότητά της ἀλλὰ διὰ τὴν ἐμφάνισίν της. Τὴν εἶχε πρὸς πώλησιν καὶ δὲν ἔδωκε καμμίαν προσοχὴν εἰς τὰς βάσεις καὶ τὸν τρόπον καθ' ὃν ἐκτίσθη. Κατὰ παρόμοιον τρόπον πολλοὶ οἰκοδομοῦν πνευματικῶς μὲ μόνον σκοπὸν νὰ βγάλουν στὸ παζάρι τὸ πνευματικόν των οἰκοδόμημα, νὰ ἐπιδείξουν μόνον εἰς τοὺς ἄλλους, νὰ ἐκληφθοῦν ὡς Χριστιανοί, καὶ παραμελοῦντες τὸ θεμέλιον, ***τὴν συμμόρφωσιν καὶ ἐκτέλεσιν,*** ἀρκοῦνται νὰ οἰκοδομήσουν ἐπὶ τῆς ἄμμου, δηλ, ἐπάνω εἰς τὴν ἁπλῆν γνῶσιν τῶν πνευματικῶν ἀληθειῶν καὶ εἰς τοὺς ὡραίους λόγους.

Ὁ πειρασμὸς τοῦ νὰ παραμεληθῇ τὸ θεμέλιον εἶναι κοινός. Ἡ ἐπιθυμία ὅπως ἀχθῇ ἡ οἰκοδομὴ εἰς πέρας τὸ συντομώτερον μᾶς κάμνει νὰ ἀδιαφορῶμεν διὰ τὰς βάσεις της. Ποῖαι εἶναι αἱ αἰτίαι αἱ ὁποῖαι εὐνοοῦν αὐτὸν τὸν πειρασμόν; Θὰ ἐξετάσωμεν μερικάς:

α') ***Ἡ ἔλλειψις πραγματικῆς πείρας τοῦ Χριστοῦ.*** Βλέπετε ἀνθρώπους τελείως ἱκανοποιημένους ἀπὸ τὸν ἑαυτόν των, διότι «τὰ γνωρίζουν ὅλα». Τί γνωρίζουν; Τὸν Χριστόν; Ἔμαθαν νὰ ζοῦν ὅπως Ἐκεῖνος ἔζησεν; Ἔμαθον νὰ ὑποτάσσωνται εἰς τὸ θέλημά Του; Ὄχι! Ἔμαθαν μερικὰς ἀπὸ τὰς ἀληθείας τοῦ Λόγου Του. Ἀφοῦ ἀπεστήθησαν μερικὰ ἐδάφια τῆς Ἁγ. Γραφῆς, ἡ οἰκοδομή των ἐτελείωσεν. Ἔγιναν φωστῆρες καὶ διδάσκαλοι. Ἡ βάσις τῆς ζωῆς καὶ τοῦ χαρακτῆρός των; Ἡ ἀνακαίνισις τῆς πονηρᾶς καρδίας; Οὔτε ἐπρόσεξαν ἐὰν ὑπάρχῃ μία τοιαύτη ἐσωτερικὴ πεῖρα τοῦ Χριστοῦ. Ἀκριβῶς δὲ δι' αὐτὸ οἱ τοιοῦτοι πολλάκις τρέχουν κατόπιν νέων διδασκαλιῶν. Περιμένουν πότε θὰ ἀναφανῇ μία νέα αἵρεσις, διὰ νὰ τὴν μάθουν καὶ αὐτήν. Ἐπειδὴ ὁ Χριστὸς δὲν τοὺς ἱκανοποίησε διότι δὲν Τὸν ἀφῆκαν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν καρδίαν των, ζητοῦν διαρκῶς κάτι ἄλλο. Ὁ ἄνεμος μεταφέρει τὸ ἄθλιον οἰκοδόμημά των ὁπουδήποτε πνεύσῃ ἰσχυρότερος. Ὑποκάτω εὑρίσκεται ἡ ἄμμος. Τὸ θεμέλιον λείπει καὶ μὲ τὸ πρῶτον φυσημα σαλεύεται.

Ἐὰν φυτεύσητε μίαν ἀμυγδαλιὰν καὶ πρὶν προφθάσῃ νὰ ριζώσῃ τὴν μεταφυτεύετε κάθε τρεῖς μῆνες, ὅταν ἔλθῃ ἡ ἐποχὴ ὅταν οἱ ἄλλοι θὰ συνάγουν τὰ ἀμύγδαλα, σεῖς μὴ πάρετε μεγάλο καλάθι διὰ νὰ συνάξετε τὰ ἰδικά σας. Καὶ ὅταν βλέπετε ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ἀλλάσσει δόγμα καὶ ὁμολογίαν κάθε πέντε μῆνας μὴ περιμένετε ποτὲ προκοπὴν καὶ καρποφορίαν. Ἡ πεῖρα τοῦ Χριστοῦ λείπει. Θεμέλιον δὲν ὑπάρχει. Ἡ οἰκοδομὴ εἶναι σαθρά.

β') Ὁ τρόπος τῆς οἰκοδομῆς ἄνευ θεμελίου ***εἶναι εὔκολος καὶ σύντομος,*** Δὲν ἀπαιτεῖ θυσίας. Οἱ ἄνθρωποι ἐπιθυμοῦν μίαν θρησκείαν εὔκολον. Ἐὰν δύνανται νὰ τὴν εὕρουν χωρὶς νὰ ὑποβληθοῦν εἰς ἀγῶνας, χωρὶς νὰ πονέσουν, χωρὶς νὰ ταπεινωθῇ τὸ ἐγώ των, εἶναι εὐχαριστημένοι. Καὶ μίαν τοιαύτην θρησκείαν τὴν εὑρίσκουν πολὺ εὔκολα. «Θέλομεν ἕνα σύστημα, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ ἤμεθα ἐλεύθεροι νὰ πιστεύωμεν ὅ,τι θέλομεν, νὰ λέγωμεν ὅ,τι θέλομεν, νὰ κάμνωμεν ὅ,τι θέλομεν». Ἡ πειθαρχία, ἡ τάξις, «τὸ ὑποτάσσεσθαι εἰς ἀλλήλους ἐν φόβῳ Θεοῦ» (Ἐφεσ. ε'. 21)—αὐτὰ δὲν προσαρμόζονται εἰς τὸ οἰκοδόμημά των.

Οἰκοδομοῦν λοιπὸν ὅλον τὸ ἐξωτερικόν, στολιζουν τὰς εἰσόδους καὶ ἐξόδους τῆς πνευματικῆς των ζωῆς—πᾶν ὅ,τι φαίνεται—ἀναπτύσσουν τὸν εὔκολον αἰσθηματικὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ τὰς ὡραίας ὁμολογίας, ἀλλ' ἀδιαφοροῦν ὡς πρὸς τὴν ζωήν, τὰς θυσίας καὶ τὴν ὑπακοὴν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

γ') Τὸ κακὸν παράδειγμα τῶν ἄλλων παρασύρει πολλοὺς εἰς τὸν δρόμον τῆς ἐπιπολαιότητος. Διακεκριμένος ἐργάτης τοῦ Εὐαγγελίου ἔλεγεν ὅτι ἡ πρώτη αἰτία τῆς ἀπιστίας τῶν ἀνθρώπων εἶναι αὐτοὶ οὗτοι οἱ Χριστιανοί. Τόσον ὀλίγον εἰκονίζει ἡ ζωή των τὴν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ, ὥστε οἱ ἄνθρωποι λέγουν «δὲν μᾶς κάμνει», Καὶ δυνάμεθα νὰ ἤμεθα βέβαιοι ὅτι ὁ κυριώτερος λόγος ποῦ παραμελεῖται τὸ θεμέλιον, ἡ βαθεῖα πνευματικὴ ζωή, εἶναι διότι ὁ εἷς παρασύρει τὸν ἄλλον. Κῦμα διαστρεβλώσεως, ὁμαδικὴ ἐλαφρότης. Διατί ἐκεῖνος νὰ ἀρκῆται εἰς ἕνα χλιαρὸν Χριστιανισμὸν καὶ ὄχι ἐγώ; Πῶς ὁ ἄλλος κατορθώνει καὶ τὰ συμβιβάζει; Πῶς κρατεῖ αὐτὴν τὴν τακτικήν, ἐνῷ ***φαίνεται*** τόσον καλὸς καὶ πνευματικός; Ἀλλοίμονον δὲ ἂν αὐτὸς ὁ ἄλλος συμβαίνει νὰ ἔχῃ καὶ ὡρισμένα χαρίσματα, ἢ ἐὰν κατέχῃ ἐξέχουσαν θέσιν. Τότε εἶναι βέβαιον ὅτι τὸ κακὸν παράδειγμα τῆς ἐπιπολαιότητός του θὰ κάμῃ θραῦσιν. Ἐπιφανειακὸς αὐτός; Ἐπιφανειακοὶ ὅλοι ὅσοι τὸν ἀκολουθοῦν. Πόσοι χάνονται, διότι ἀντὶ νὰ φροντίζουν νὰ στερεωθοῦν εἰς τὸ ἓν καὶ μοναδικὸν θεμέλιον, τὸν Ι. Χριστόν, ἀκολουθοῦν ἀνθρώπους καὶ ἐντάλματα ἀνθρώπων!

δ') Τὸ θεμέλιον δὲν φαίνεται· εἶναι τὸ μόνον ἀόρατον μέρος τῆς οἰκοδομῆς καὶ διὰ τοῦτο παραμελεῖται. Εἴμεθα ὄντα τὰ ὁποῖα ρέπουν ἐκ φύσεως πρὸς τὴν ματαιοδοξίαν. Προσέχομεν λοιπὸν πᾶν ὅ,τι ὑποπίπτει εἰς τὴν ἐξωτερικὴν παρατήρησιν ἀλλὰ δὲν δίδομεν τόσην σημασίαν εἰς τὸν ἐσωτερικὸν καὶ ἀθέατον ἄνθρωπον. Τὸ θεμέλιον τῆς μετανοίας, τῆς παραχωρήσεως τῆς καρδίας μας, ἡ ἐσωτερικὴ στροφὴ τῆς ψυχῆς μας πρὸς τὸν Θεόν, εἶναι πράγματα τὰ ὁποῖα συμβαίνουν εἰς τὸν μυστικὸν κόσμον τῆς ψυχῆς μας, δὲν δύνανται νὰ ἔλθουν εἰς τὸ φανερὸν κατὰ τρόπον ἄμεσον. Καὶ δὲν ἀποδίδομεν σημασίαν. Μία ἐξωτερικὴ συμμόρφωσις, ἡ ὁποία θὰ γείνῃ ἀμέσως ἀντιληπτὴ καὶ θὰ ἑλκύσῃ τὸν ἔπαινον καὶ τὴν ἐπιδοκιμασίαν, εἶναι μᾶλλον ἀξιοζήλευτο.

***

Ἂς ἐξετάσωμεν τώρα τὰ στοιχεῖα τοῦ φρονίμως οἰκοδομοῦντος. «Οἰκοδομεῖ, λέγει ὁ Κύριος ἡμῶν, τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν».

α') Πρωτίστως τὸν διακρίνει ***εὐθύτης καὶ εἰλικρίνεια.*** Δὲν ζητεῖ νὰ κρυβῇ ἀπὸ τὸν Θεὸν οὔτε νὰ παρουσιασθῇ εἰς τοὺς ὁμοίους του διαφορετικὸς ἀπὸ ὅ,τι εἶναι. Ἀναγνωρίζει τὴν ἐνοχήν του καὶ κρατεῖ τὴν θέσιν του ἀπέναντι Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Χωρὶς αὐτὴν τὴν τιμιότητα ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἑαυτοῦ μας, οἰκοδόμησις πραγματικὴ δὲν εἶναι δυνατή. Πρὸς τί ἡ συζήτησις καὶ ἡ θεωρία, ἐὰν δὲν ἤμεθα διατεθειμένοι νὰ μεταβάλωμεν εἰς πρᾶξιν καὶ ζωὴν τὴν ἀλήθειαν;

β') Τὸν φρόνιμον οἰκοδόμον τὸν διακρίνει ***βαθύτης καὶ σοβαρότης.*** Ἀντιλαμβάνεται ὅτι τὸ ἔργον μὲ τὸ ὁποῖον ἀσχολεῖται, ἀφορᾷ τὴν αἰωνιότητα. Δὲν

χάνεται εἰς ἀσημάντους λεπτομερείας οὔτε σπαταλᾶ τὸ νκαιρόν του εἰς ἀνωφελεῖς συζητήσεις. Δὲν σκαλώνει εἰς ἕνα ἐδάφιον διὰ νὰ προσκολληθῇ εἰς αὐτό. Οὔτε ζητεῖ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν περιέργειάν του μὲ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ***δὲν ἀπεκάλυψεν*** ὁ Θεός. Δὲν παρασύρεται ἀπὸ πρόσωπα ἀλλ' ἔχει τὸ βλέμμα του προσηλωμένον εἰς τὸν Χριστόν. Ὑπάρχουν πολλοὶ οἱ ὁποῖοι τόσον ἐλαφρῶς φέρονται πρὸς τὰ πνευματικὰ ὥστε ἀφίνουν κατὰ μέρος τὴν μετάνοιαν, τὴν ἀναγέννησιν, τὴν ἁγίαν ζωὴν καὶ καταγίνονται μὲ τοὺς τύπους. Πάντοτε εὑρίσκουν κἄτι διὰ νὰ ἀποφύγουν τὰ βασικὰ ζητήματα—τῆς ἁμαρτίας, τῆς συγχωρήσεως, τῆς δικαιώσεως. Δὲν κατέρχονται εἰς τὴν πραγματικότητα, ἀλλὰ διαρκῶς εὑρίσκεται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν. Ὁ φρόνιμος ὅμως οἰκοδόμος προχωρεῖ εἰς τὸ ἔργον του μὲ σοβαρότητα. Δὲν κάμνει θόρυβον, ἡ προσοχή του εἶναι ἐστραμμένη πρὸς τὰ ἐντός, πῶς θὰ προσαρμοσθῇ μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἀντιλαμβάνεται ὅτι δὲν ἐμπορεῖ νὰ παίξῃ μὲ τὴν ἐνοχήν του οὔτε νὰ ἐμπαίξῃ τὸν Θεόν. Κατανοεῖ ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θὰ σπείρῃ ἐν τῇ ζωῇ του αὐτὸ καὶ θὰ θερίσῃ.

γ΄) Ὁ φρονίμως οἰκοδομῶν ἐργάζεται ***μὲ αὐταπάρνησιν.*** Διὰ νὰ σκάψωμεν βαθειὰ καὶ νὰ θέσωμεν στερεὸν θεμέλιον εἶναι ἀνάγκη νὰ πετάξωμεν πολὺ χῶμα. Ἐὰν δὲν πετάξωμεν τὸ χῶμα ἡ οἰκοδομή μας θὰ σαλευθῇ. Πόσον χῶμα ὑπάρχει εἰς τὰς καρδίας μας! Ἡ αὐτοπεποίθησις, ἡ συμπάθεια πρὸς τὴν ἁμαρτίαν, ἰδιοτέλεια, κοσμικότης, προσωποληψία—πάντα ταῦτα εἶναι χῶμα τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ριφθῇ ἔξω διὰ νὰ στερεωθῇ τὸ θεμέλιον. «Ὅστις θέλει νὰ ἔλθῃ ὀπίσω μου, εἶπεν ὁ Κύριος ἡμῶν, ἂς ἀπαρνηθῇ ἑαυτόν, ἂς σηκώσῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἂς μὲ ἀκολουθῇ».

*
* *

Ὑπάρχουν ὡρισμένοι λόγοι, οἱ ὁποῖοι μᾶς ἐπιβάλλουν νὰ προσέξωμεν τὸ θεμέλιον τῆς πνευματικῆς μας οἰκοδομῆς. Εἰς τὸ παράδειγμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν βλέπομεν ὅτι καὶ αἱ δύο οἰκίαι, τοῦ φρονίμου καὶ ἀνοήτου, προσεβλήθησαν ἀπὸ τὸν ἄνεμον, τὴν βροχὴν καὶ τὴν πλημμύραν. Ἡ θέσις, εἰς τὴν ὁποίαν ἦσαν ἐκτισμέναι, ἦτο ἐκτεθειμένη. Οὕτω καὶ εἰς τὴν ἰδικήν μας ζωήν. Εἴμεθα ὅλοι ἐκτεθειμένοι εἰς τοὺς ἀνέμους, τοὺς πειρασμούς, τὰς θλίψεις καὶ τοὺς διωγμούς. Τί θὰ ἀπογείνωμεν, ἐὰν δὲν ἤμεθα στερεωμένοι ἐπάνω εἰς τὴν πέτραν; Καί ἐὰν διαφύγωμεν τὰ πάντα, πῶς θὰ διαφύγωμεν τὴν πλήμμυραν τῆς κρίσεως τοῦ Θεοῦ; Πῶς θὰ σταθῇ ἡ οἰκοδομή μας πρὸ τῆς δοκιμασίας τοῦ Θεοῦ; Τὸ πῦρ θὰ δοκιμάσῃ τὸ ἔργον μας. Ὢ πόσα ἔργα μεγαλοπρεπῆ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μας παραδίδονται εἰς τὰς φλόγας. Χάρτινοι πύργοι, οἰκοδομαὶ χωρὶς βάσεις καὶ θεμέλια μεταβάλλονται εἰς τέφραν καὶ καπνόν.

Δύο μικρὰ πτηνὰ ἐπέταξαν ζητοῦντα νὰ εὕρουν κατάλληλον τόπον διὰ νὰ κτίσουν τὴν φωλεάν των. Τὸ ἕνα ἐξέλεξεν ὡραῖον τοπεῖον εἰς τὰς ὄχθας ἑνὸς ποταμοῦ. Ἐπάνω εἰς ἕνα κλάδον μεγαλοπρεποῦς δένδρου, φυτευμένου εἰς τὴν ὄχθην, ἔκτισε τὴν φωλεάν του καὶ ἀπελάμβανε τῆς μαγευτικῆς ὡραιότητος τῆς τοποθεσίςα. Τὸ ἄλλο πτηνὸν ἐπέταξεν ὑψηλότερα πρὸς τὸ βουνό, ἀνεκάλυψε τὴν σχισμὴν ἑνὸς βράχου καὶ ἐκεῖ ἔκτισε τὴν κατοικίαν του. Μακρὰν βεβαίως

ἀπὸ τὸ ᾆσμα τοῦ ρύακος καὶ τὰς σκιὰς τῶν φυλλωμάτων. ἀλλ᾽ ἀσφαλές. Ἐπέρασεν ὀλίγος καιρός. Αἱ ἐαριναὶ ἡμέραι παρῆλθον. Οἱ ἄνεμοι ἐφύσησαν δυνατοὶ καὶ ὁ κλάδος ὅπου ἦτο ἐκτισμένη ἡ φωλεὰ τοῦ πτηνοῦ ἐλύγισε. Ἡ βροχὴ ἦλθε καὶ ὁ ποταμὸς ἐπλημμύρισε. Ποῦ εἶναι τώρα τὰ ᾄσματα καὶ ἡ χαρά; Ἡ φωλεὰ καὶ τὸ πτηνὸν παρεσύρθησαν εἰς τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ. Τὸ ἄλλο ὅμως εὑρίσκεται ἀσφαλὲς μέσα εἰς τὴν σχισμὴν τοῦ βράχου. Οὔτε οἱ ἄνεμοι οὔτε ἡ βροχὴ οὔτε ἡ πλημμύρα ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ τὸ προσβάλουν.

Ἂς φροντίσωμεν νὰ κτίσωμεν τὴν φωλεὰν τῆς ψυχῆς μας εἰς τὴν σχισμὴν τοῦ βράχου. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ βράχος τῶν αἰώνων καὶ εἰς Αὐτὸν μόνον ὑπάρχει ἀσφαλὲς καταφύγιον. Ἂς μὴ παρασυρθῶμεν ὑπὸ τὰ βλεπόμενα, ἀλλ᾽ ἂς οἰκοδομήσωμεν ἐπὶ τὸ θεμέλιον τοῦτο χρυσόν, ἄργυρον, λίθους τιμίους!

Μ. Κυριακάκης.

ΕΙΔΩΛΑ ΚΑΙ ΕΙΔΩΛΟΛΑΤΡΑΙ

«Ἤλλαξαν τὰ εἴδωλα, ἀλλ᾽ ἡ εἰδωλολατρεία μένει», εἶπεν ὁ μέγας Ἄγγλος πολιτικὸς καὶ συγγραφεὺς τοῦ 17ου αἰῶνος Edmund Burke, καυτηριάζων τὰς ἀδυναμίας τῶν συγχρόνων του. Ὅ,τι δὲ εἶπε τότε περὶ τῶν Ἄγγλων τῆς ἐποχῆς του, δύναται νὰ λεχθῇ, χωρὶς ὑπερβολήν, περὶ ὁλοκλήρου τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου σήμερον.

Ναί, δὲν εἴμεθα ὀλιγώτερον εἰδωλολάτραι ἡμεῖς, οἱ φορεῖς πολιτισμοῦ εἴκοσιν αἰώνων, ἀπὸ τοὺς λατρεύοντας τὰ ξόανα καὶ τοὺς λίθους. Τὴν εἰδωλολατρείαν μας ὑποκρύπτομεν ὑπὸ διάφορα προσχήματα καὶ μεταμφιέσεις καὶ ζητοῦμεν νὰ τὴν ἐξευγενίσωμεν διὰ διαφόρων ὑποκριτικῶν καὶ σοφιστικῶν ὀνομάτων (τῆς «***προόδου***», τῆς «βιοπάλης» κλπ.). Δὲν εἴμεθα ὅμως ὀλιγώτερον ἐπιδεδομένοι εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν, ἀπὸ τοὺς προσκυνητὰς τῶν ἀρχαίων θεῶν τῆς Ἀσσυρίας, Βαβυλωνίας, Αἰγύπτου καὶ Ἑλλάδος, ἢ εἰδωλολάτραι ὀλιγώτεροι φανατικοί, ἀνηλεεῖς καὶ ἄγριοι ἀπὸ τοὺς ἀνθρωποφάγους τῶν νήσων τῆς Ὠκεανίας. Διαφέρομεν αὐτῶν μόνον ὡς πρὸς τὰ εἴδωλα· ἡ εἰδωλολατρεία ὅμως μένει.

Διότι τί ἄλλο παρὰ εἰδωλολατρεία εἶναι ἡ εἰς ὅλα τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη ἐπικρατοῦσα λατρεία τοῦ ***χρήματος***, τοῦ ***πλούτου***, τοῦ «Μαμμωνᾶ τῆς ἀδικίας», ἥτις κρατεῖ ὑπόδουλον τὸ πλεῖστον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ὅπως οὐδεμία ἠθικὴ ἀρχή, οὐδὲν φιλοσοφικὸν σύστημα, οὐδεμία θρησκεία ἐκυριάρχησέ ποτε αὐτοῦ; Οἱ μεγάλοι ἱεροφάνται τῆς εἰδωλολατρείας ταύτης εἶναι οἱ ληστεύοντες μεγαλοπρεπῶς τὴν κοινωνίαν διὰ χρηματιστηριακῶν τεχνασμάτων καὶ ἐνσπείροντες τοὺς πανικοὺς εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς ὑφηλίου· οἱ ὀργανωταὶ τῶν συνδικάτων καὶ τράστ, διὰ τῶν ὁποίων ἀπομυζᾶται τὸ αἷμα τῶν μικρῶν κεφαλαιούχων· οἱ δισεκατομμυριοῦχοι, οἵτινες ἀπέκτησαν τὰς ἀμυθήτους περιουσίας των ἐπὶ τῶν ἐρειπίων μυριάδων μικρῶν περιουσιῶν, ἢ διὰ τῆς ἐκμεταλλεύσεως κοινωνικῶν ἢ ἀτομικῶν ἀτυχημάτων ἢ στενοχωριῶν ἢ (ὅπερ καὶ τὸ χείριστον) διὰ τοῦ ἐμπορίου τοῦ «αἵματος», ἤτοι, τῶν ὅπλων καὶ τῶν πολεμικῶν ὀργασμῶν, οὓς αὐτοὶ οἱ ἴδιοι

ἐδημιούργησαν. Αὐτοὶ εἶναι τὰ μεγαθήρια, οἱ μεγάλοι ἱεροφάνται. Ἀλλὰ καὶ πόσα ἑκατομμύρια μικρῶν ἀνθρώπων εἶναι αἰχμάλωτοι τῆς λατρείας καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ χρήματος, πρόθυμοι νὰ θυσιάσουν καὶ τὰ ἱερώτερα ἰδανικά, τὰς ἠθικάς των ἀρχὰς καὶ αὐτὴν τὴν ψυχήν των διὰ νὰ θησαυρίσουν ὀλίγας χιλιάδας, ὀλίγα ἀργύρια!

Ἄλλο εἴδωλον, πρὸ τοῦ ὁποίου κύπτουν μυριάδες ἀνθρώπων, εἶναι ὁ ***συρμός.*** Καὶ μὲ τὸν συρμὸν δὲν ἐννοοῦμεν μόνον τὰ ἀφορῶντα τὴν ἐνδυμασίαν, ἂν καὶ ἡ προσκόλλησις εἰς ταῦτα, ἰδίως τοῦ γυναικείου φύλου, ἄγει εἰς μυρία ἄτοπα καὶ γελοῖα. Συρμὸς εἶναι ἡ ροπὴ πρὸς τὴν ματαίαν ἐπίδειξιν ἐν γένει· ὁ συναγωνισμὸς εἰς τὴν πολυτέλειαν τῆς κατοικίας, τῆς κοσμικῆς συναναστροφῆς, τῆς κοινωνικῆς ἐμφανίσεως—ὅστις ἀπορροφᾷ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν καί . . . τὸ βαλάντιον ἀπείρων ἀνθρώπων, εἰς βαθμόν, ὅστις δὲν τοῖς ἀφίνει καιρὸν ἢ δύναμιν νὰ σκεφθοῦν διὰ τὰ σοβαρώτερα πράγματα τοῦ βίου καὶ διὰ τὰ αἰώνια συμφέροντα τῆς ψυχῆς των. Ὁ συρμὸς διασπᾷ τὴν οἰκογενειακὴν εἰρήνην, δηλητηριάζει τὴν σοβαρὰν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων, σπείρει τὴν ἔριδα, τὴν ζηλοτυπίαν, τὴν ἐχθρότητα καὶ τὴν ὑστεροβουλίαν.

Ἡ κυριωτέρα ὅμως εἰδωλολατρεία τῆς σήμερον καὶ παντὸς αἰῶνος εἶναι ***ἡ λατρεία τοῦ ἐγώ.*** Ὁ ἐγωϊσμὸς τοῦ ἀνθρώπου μάλιστα δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἡ ρίζα ὅλων τῶν ἄλλων εἰδωλολατρειῶν, αἵτινες κρατοῦν ὑπόδουλον τὴν ἀνθρωπότητα. Πᾶς ἐγωϊστὴς δὲν εἶναι φιλοχρήματος ἢ δοῦλος τοῦ συρμοῦ· πάντες ὅμως οἱ φιλοχρήματοι καὶ δοῦλοι τοῦ συρμοῦ εἶναι ἐγωϊσταί. Ὥστε ἡ μᾶλλον διαδεδομένη εἰδωλολατρεία εἶναι ὁ ἐγωϊσμός. Ἐξ αὐτῆς πηγάζουν ὅλα τὰ κακάς ἅτινα μαστίζουν τὰ ἄτομα, τὰς οἰκογενείας, τὰς κοινωνίας, τὰ ἔθνη. Ἐξ αὐτῆ, προέρχονται ὅλα τὰ ἐγκλήματα. Ὁ ἐγωϊσμὸς εἶναι ἓν καὶ τὸ αὐτὸ μὲ ἐκεῖνο, ὅπερ ἡ Ἁγία Γραφὴ ὀνομάζει ***ἁμαρτίαν***· διότι ἡ ἁμαρτία κατ᾽ οὐσίαν οὐδὲν ἄλλο εἶναι εἰμὴ ἀνταρσία τοῦ ***ἀνθρωπίνου ἐγὼ*** κατὰ τοῦ θελήματος τοῦ ***Θεοῦ,*** ἀγάπη μεγαλειτέρα πρὸς τὸ ἐγὼ ἢ πρὸς τὸν Θεόν.

Γεννᾶται νῦν τὸ πρακτικὸν ζήτημα: Δύναται ὁ ἀληθὴς Χριστιανὸς νὰ ἦναι συγχρόνως καὶ εἰδωλολάτρης; Βεβαίως ὄχι. Τὸ λέγει ἡ πεῖρα καὶ ἡ συνείδησις, τὸ βεβαιοῖ καὶ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ: «Οὐ δύνασθε δουλεύειν Θεῷ καὶ Μαμμωνᾷ». Ὅστις λοιπὸν φέρων τὸ ὄνομα τοῦ Χριστιανοῦ ἀνακαλύπτει εἰς τὴν ψυχήν του ἄλλην τινα ἀγάπην ἢ ἐπιρροήν, ἥτις τὸν ἑλκύει καὶ τὸν διευθύνει, δύναται νὰ ἦναι βέβαιος ὅτι δὲν εἶναι Χριστιανὸς εἰμὴ ψιλῷ ὀνάματι. Ἐὰν εἰς τὴν ψυχήν, του τρέφῃ ἐγωϊσμὸν ὑφ᾽ οἱανδήποτε μορφήν, ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι ὁ Κύριός του, καὶ αὐτὸς δὲν ἔχει μερίδα ἐν τῷ Χριστῷ, Διότι ὁ Χριστὸς ἀπαιτεῖ ἀπὸ κάθε ὀπαδόν Του «***νὰ ἀπαρνηθῇ ἑαυτὸν***» καὶ νὰ Τὸν ἀκολουθῇ κατὰ πόδας, φέρων τὸν ἑαυτοῦ σταυρόν.

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ Η ΑΝΕΡΓΙΑ

("Εκθεσις τοῦ ἐν Γενεύῃ Διεθνοῦς Γραφείου 'Εργασίας)

Ποίαν ἐπίδρασιν ἔσχον οἱ τέσσαρες μῆνες τοῦ παρόντος πολέμου ἐπὶ τῆς ἀνεργίας — αὐτοῦ τοῦ σοβαρωτάτου οἰκονομικοῦ καὶ κοινωνικοῦ προβλήματος τῶν ἡμερῶν τῆς εἰρήνης;

Θὰ ἐνόμιζε κανεὶς ὅτι ἡ ἐπιστράτευσις γιγαντιαίων στρατευμάτων καὶ ἡ ἔντασις τῆς κατασκευῆς ὅπλων καὶ πολεμοφοδίων θὰ ἐξηφάνιζε τὴν ἀνεργίαν εἰς ὅλας τὰς χώρας, αἵτινες θίγονται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ὑπὸ τῶν πολεμικῶν γεγονότων. 'Εν τούτοις, αἱ πληροφορίαι, τὰς ὁποίας συνέλεξε τὸ Διεθνὲς Γραφεῖον 'Εργασίας, ἀποδεικνύουν ὅτι ὁ πόλεμος ἔσχεν ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν ἀγορῶν ἐργασίας ἐπίδρασιν πολὺ περίπλοκον.

Εἰς τὰς περισσοτέρας ἐμπολέμους χώρας καὶ εἰς ὀλίγας ἐκ τῶν οὐδετέρων χωρῶν, ***ἡ ἀνεργία ηὐξήθη*** κατὰ τὸν πρῶτον μῆνα τοῦ πολέμου καὶ ἔκτοτε παραμένει εἰς ἐπίπεδον σχετικῶς ὑψηλόν.

'Εν τῇ ***Μ. Βρεττανίᾳ*** ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνέργων κατὰ τὰ μέσα 'Οκτωβρίου ὑπερέβαινε τὸν ἀριθμὸν τῶν μέσων Αὐγούστου κατὰ 200,000, κατὰ δὲ τὰ μέσα Νοεμβρίου κατῆλθε κατὰ 28,000 μόνον κάτω τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ 'Οκτωβρίου.

'Εν ***Γαλλίᾳ*** ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνέργων ηὐξήθη κατὰ 14,000 περίπου κατὰ τὸν πρῶτον μῆνα τοῦ πολέμου.

'Εν ***Βελγίῳ*** κατὰ τὸν αὐτὸν μῆνα, ηὐξήθη κατὰ 45,000, ἀλλ' ἠλαττώθη κατὰ 29,000 κατὰ τὸν 'Οκτώβριον.

'Εν ***Δανίᾳ*** ἡ ἀνεργία κατὰ τὸν πρῶτον μῆνα τοῦ πολέμου ἀπὸ 9.5 τοῖς ἑκατὸν ηὐξήθη εἰς 16 τοῖς ἑκατὸν κατὰ τὰ τέλη 'Οκτωβρίου καὶ εἰς 21.5 τοῖς ἑκατὸν κατὰ τὰ τέλη Νοεμβρίου.

Εἰς τὴν ***'Ολλανδίαν*** ἡ αὔξησις ὑπῆρξεν ἀσήμαντος, ἀλλ' εἰς τὴν ***Νορβηγίαν*** ἡ αὔξησις ἀνῆλθεν ἀπὸ 18 °/₀ κατ' Αὔγουστον εἰς 30 °/₀ κατὰ Νοέμβριον.

'Εν ***'Ελλάδι*** οἱ ἐμπορικοὶ περιορισμοὶ ἐστέρησαν ἐργασίας ἀρκετὰς χιλιάδας ἐργατῶν.

'Εν ***Γερμανίᾳ*** ὁ ἀριθμὸς τῶν τελείως ἀνέργων παρέμεινε χαμηλός, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ηὐξήθη ἡ μερικὴ ἀνεργία.

'Εν ***'Ελβετίᾳ*** ἡ κατάστασις τῆς ἀγορᾶς τῆς ἐργασίας δὲν μετεβλήθη οὐσιωδῶς.

'Εν 'Αμερικῇ, ἡ ἀνεργία ηὐξήθη ἐν Χιλῇ καὶ ἠλαττώθη ἐν Καναδᾷ καὶ 'Ηνωμ. Πολιτείαις.

***

Ὅσοι ἐνθυμοῦνται τὰς συνθήκας, αἵτινες ἐπεκράτουν κατὰ τὸν Παγκόσμιον Πόλεμον, δὲν θὰ εὕρουν τὴν ὡς ἄνω ἐπιδείνωσιν τῆς ἀνεργίας τόσον παράδοξον, ὅσον ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται. Κατὰ τὸν παρόντα πόλεμον ἡ αὔξησις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀνέργων ὑπῆρξεν ὀλιγώτερον ταχεῖα ἢ κατὰ τὸ 1914. Αἱ πρῶται ἑβδομάδες τοῦ Παγκοσμίου Πολέμου εἶδον τὴν ἀνεργίαν ἐν Γερμανίᾳ νὰ ὀγκωθῇ εἰς βαθμόν, ὥστε τὸ ἓν τέταρτον τῶν μὴ ἐπιστρατευθέντων βιομη-

χανικῶν ἐργατῶν νὰ εὑρεθῇ ἄνευ ἐργασίας. Διὰ τὴν τότε Μ. Βρεττανίαν, ἐλλείψει ἀναλόγου στατιστικῆς, ὁ νῦν Ὑπουργὸς τῆς Ἐργασίας ἐσχάτως ἐδήλωσεν ὅτι «κατὰ τὸν δεύτερον μῆνα τοῦ Παγκ. Πολέμου ὁ δείκτης τῆς ἀνεργίας εἶχεν ἀνέλθει εἰς τὸ διπλάσιον τοῦ δείκτου τοῦ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐχθροπραξιῶν».

Πόθεν προέρχονται οἱ πρόσθετοι αὐτοὶ ἄνεργοι; Βεβαίως ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐπῆλθε ζήτησις ἐργατικῶν χειρῶν διά τινας κλάδους, ἀφ' ἑτέρου ὅμως πολλαὶ μικραὶ ἐπιχειρήσεις ἐσταμάτησαν καὶ πολλὰ μικροεπαγγέλματα ἀνεστατώθησαν διὰ τῶν ἐπιστρατεύσεων καὶ τῆς ἐξόδου τῶν ἀμάχων πληθυσμῶν ἐκ τῶν πόλεων.

Ἐν Γαλλίᾳ λ. χ. σχεδὸν τὸ ἥμισυ τοῦ συνόλου τῶν ἀνέργων τῆς ὅλης χώρας εἶναι συγκεντρωμένον εἰς τοὺς Παρισίους, ἤτοι, εἰς πόλιν, ἥτις ἰδιαιτέρως ἐπλήγη ἐκ τῆς ἀναστατώσεως ταύτης τῆς μικρᾶς βιομηχανίας καὶ τοῦ μικροῦ ἐμπορίου.

Ἡ αὔξησις τῆς ἀνεργίας ὀφείλεται καὶ εἰς ἑτέραν σπουδαίαν αἰτίαν: Εἰς τὸ ὅτι, ὅπως κατὰ τὸ ἔτος 1914, οὕτω καὶ σήμερον μέγας ἀριθμὸς γυναικῶν, κατόπιν τῆς ἐπιστρατεύσεως τῶν ἀνδρῶν των, ἠναγκάσθησαν νὰ ζητήσουν ἐργασίαν καὶ κατέκλυσαν τὴν ἀγορὰν τῆς ἐργασίας. Πολλαὶ ἄλλαι γυναῖκες ἀπελύθησαν, ἰδίως ἐκ τῶν κλάδων τῶν προσωπικῶν ὑπηρεσιῶν. Ἐπὶ πλέον, μεγάλαι μάζαι ὑπαλλήλων καὶ ἐργατῶν ἀπησχολημένων λ. χ. εἰς ἐργασίας οἰκοδομικάς, ἔχασαν τὰς θέσεις των καὶ δὲν ἀπερροφήθησαν ἀκόμη εἰς τὴν νέαν ἐμπόλεμον οἰκονομικὴν κατάστασιν. Τέλος, εἰς διαφόρους χώρας, οἱ περιορισμοὶ τοῦ ἐμπορίου προὐκάλεσαν χαλάρωσιν ἐργοδοσίας εἰς τὰς ἐξαγωγικὰς βιομηχανίας καὶ εἰς ἐκείνας, αἵτινες κατεργάζονται πρώτας ὕλας ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς προερχομένας.

Ἀπ' ἐναντίας εἰς τὰς Ἡνωμ. Πολιτείας καὶ τὸ Καναδᾶ κατὰ τὰς πρώτας ἑβδομάδας τοῦ παρόντος πολέμου ἐπεκράτησεν αἰσιοδοξία ὡς πρὸς τὴν ἀνεργίαν. Πολυάριθμοι ἄνεργοι ἀπερροφήθησαν εἰς τὰς βιομηχανίας τὰς ἐργαζομένας διὰ τὴν ἐθνικὴν ἄμυναν. Μὄλα ταῦτα αἱ Κυβερνήσεις τῶν δύο τούτων χωρῶν ἐξακολουθοῦν νὰ νουθετοῦν τὸ κοινὸν κατὰ πάσης ὑπερβολικῆς αἰσιοδοξίας διὰ τὸ μέλλονκαὶ νὰ τονίζουν ὅτι ὑπάρχουν βαθεῖς «λάκκοι» ἀνεργίας, ἐφ' ὧν ἡ πολεμικὴ οἰκονομία οὐδεμίαν σοβαρὰν ἐπίδρασιν ἐξασκεῖ.

Ἓν τῶν περιεργοτέρων χαρακτηριστικῶν τῆς σημερινῆς καταστάσεως εἶναι τὸ ὅτι, ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν γενικὴν αὔξησιν τῆς ὁλικῆς ἀνεργίας, ἐπῆλθε μεγάλη ἐπιδείνωσις τῆς ἐλλείψεως ἠσκημένων τεχνιτῶν πολλῶν κατηγοριῶν. Τὸ Βέλγιον στερεῖται ἐργατῶν διὰ τὰ ἀνθρακωρυχεῖά του. Ἡ Ὀλλανδία ἔχει ἔλλειψιν ἐργατῶν ἠσκημένων εἰς διαφόρους κλάδους. Ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γαλλία καταγίνονται πυρετωδῶς νὰ ἐξασφαλίσουν ἀρκετὸν ἀριθμὸν μηχανολόγων, μηχανοτεχνιτῶν, ἐργατῶν εἰδικῶν εἰς τὰς ναυπηγήσεις κτλ. Ἡ δὲ Γερμανία λαμβάνει μέτρα πρὸς σχηματισμὸν ἐφεδρείας ἐργατῶν ἐχόντων τὰ δέοντα ἐπαγγελματικὰ προσόντα. Ἀκόμη καὶ εἰς τὰς Ἡνωμ. Πολιτείας, ὅπου ὑπάρχουν κολοσσιαῖαι «ἐφεδρεῖαι» ἀνέργων, ἡ ἔλλειψις τεχνιτῶν ἠσκημένων ἀπὸ τοῦδε ἔχει καταστῇ αἰσθητὴ εἰς διαφόρους βιομηχανίας καὶ εἰς διαφόρους περιφερείας τῆς χώρας.

ΠΑΙΔΙΚΗ ΣΤΗΛΗ

ΠΟΛΛΟΙ ΕΜΒΑΙΝΟΥΝ ΟΛΙΓΟΙ ΒΓΑΙΝΟΥΝ

Μίαν ὡραίαν καλοκαιρινὴν ἡμέραν, ὅταν ὁ ἥλιος ἐπλησίαζε νὰ βασιλεύσῃ, τρία παιδία ἔκαμναν μικρὸν περίπατον μὲ βάρκαν, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν ἑνὸς γέροντος ναυτικοῦ. Ἡ παραλία ἦτο βραχώδης καὶ ἀπόκρημνος, γεμάτη ἀπὸ σπήλαια καὶ τρύπες, καὶ τὰ παιδία διεσκέδαζον ὡραῖα φωνάζοννα καὶ κωπηλατοῦντα. Ὁ γέρων βαρκάρης Μπάρμπα Γιάννης ἦτο πολὺ ἀγαπητὸς εἰς ὅλα τὰ παιδία, διότι καὶ λαμπρὸς ναυτικὸς ἦτο καὶ πάρα πολὺ καλὸς καὶ διασκεδαστικός. Καὶ οἱ γονεῖς πάντοτε ἄφιναν τὰ παιδιά των νὰ κάμνουν ἐκδρομὰς μὲ τὸν Μπάρμπα Γιάννην, διότι ἐγνώριζον ὅτι κοντά του ἦσαν ἀσφαλῆ.

Ἓν ἀπὸ τὰ παιδιὰ εἰς τὴν βάρκαν τότ τοῦ λέγει·

—Ἔλα τώρα, Μπάρμπα Γιάννη, βλέπεις ἡ θάλασσα εἶναι λάδι· πάρε μας μέσα εἰς τὴν Σπηλιὰ τοῦ Διαβόλου (ἓν μέγα σπήλαιον ἐκεῖ πλησίον, εἰς τὸ ὁποῖον ὑπῆρχαν ρεύματα δυνατά). Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ πᾶμε μέσα βαθειά, ἴσα ἴσα νὰ ᾽ποῦμε πῶς ἐμβήκαμεν. Πάρε μας—δὲν εἶναι καμμία δυσκολία!

—Βεβαίως εἶναι πολὺ εὔκολον νὰ σᾶς πάω μέσα, ἀπήντησε χαμογελῶν ὁ Μπάρμπα Γιάννης, ἀλλὰ τὸ ζήτημα εἶναι πῶς θὰ σᾶς βγάλω ὕστερα! Εἰς ἐκείνην τὴν σπηλιὰ πολλοὶ ἐμβῆκαν, ἀλλὰ ὀλίγοι ἐβγῆκαν!

—Ὢχ! καὶ σύ, πάντοτε φοβιτσιάρης, ἀπήντησαν καὶ τὰ τρία παιδιά, ἀνυπόμονα νὰ ἰδοῦν ἐπὶ τέλους αὐτὸ τὸ φοβερὸν σπήλαιον· μήπως σοῦ λέγομεν νὰ χωθῇς μέσα καὶ μέσα, μόνον ἕως εἰς τὸ στόμιον νὰ πᾶμε μὲ τὴν βάρκα καὶ νὰ ρίψωμε μία ματιά. Ἔλα, Μπάρμπα Γιάννη, νὰ ζήσῃς!

— Παιδιά μου, ἀπεκρίθη ὁ γέρων σοβαρῶς· δὲν ξεύρετε τί ζητεῖτε καὶ ἔχετε δίκαιο. Αὐτὴν τὴν ὥραν τὰ νερὰ ἐγύρισαν καὶ ἅμα πλησιάσωμεν μίαν ὀργυιὰν εἰς τὸ στόμα τῆς σπηλιᾶς, θὰ μᾶς ρουφήξουν μέσα καὶ δὲν θὰ βγοῦμε ποτέ! Ὄχι, δὲν εἶναι δυνατὸν ἀπόψε. Καὶ ἂν ἀκόμη ἦσαν διαφορετικὰ τὰ νερὰ καὶ τὰ ρεύματα, καὶ πάλιν εἶναι δύσκολον καὶ ἐπικίνδυνον. Ἆ, παιδιά μου! αὐτὸ νὰ τὸ ἐνθυμῆσθε, ἐξηκολούθησεν ὁ Μπάρμπα Γιάννης, ὁ ὁποῖος ἦτο ἄνθρωπος πρακτικὸς καὶ εὐσεβής. Νὰ τὸ ἐνθυμῆσθε καὶ εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις τῆς ζωῆς σας, ὅτι ὑπάρχουν πολλὲς τρύπες, ὅπου εὔκολα μπαίνει κανείς, ἀλλὰ πολὺ δύσκολα βγαίνει. Ἔχετε τὸν νοῦν σας πάντοτε, παιδιά μου, ἀπὸ τέτοιες παγῖδες!

Ναί, ὁ γέρων ψαρᾶς εἶχε πολὺ δίκαιον. Εὔκολον εἶναι τὸ πρῶτον βῆμα εἰς τὸ κακὸν καὶ εἰς τὴν διαφθοράν, ἀλλ᾽ ὅταν ἕνα παιδὶ ἢ ἕνας ἄνθρωπος ἀρχίσῃ εἰς τὸν κατήφορον, πολὺ δύσκολον εἶναι νὰ σταματήσῃ καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ. Καὶ ἂν πηγαίνετε εἰς τὰς φυλακάς, θὰ σᾶς εἴπουν οἱ κακοῦργοι καὶ κατάδικοι, ὅτι κατήντησαν ἐκεῖ, διότι εὗρῆκαν τὴν κακὴν ἀρχὴν πολὺ εὔκολον, καὶ δὲν ἠμπόρεσαν κατόπιν νὰ σταματήσουν εἰς τὸν κατήφορον τῆς κακίας καὶ τοῦ ἐγκλήματος.

Ἐνθυμεῖσθε τὸν μῦθον τοῦ λέοντος, ὅστις ἀρρώστησε καὶ δὲν ἠμπόρει νὰ ἐβγῇ ἀπὸ τὴν σπηλιά του νὰ κυνηγήσῃ διὰ νὰ φάγῃ. Διὰ τοῦτο ἤρχισε νὰ

καλοπιάνῃ μὲ ὡραῖα λόγια τὰ ἀρνία, τὰ κατσίκια καὶ τὰ ἄλλα ἄθῳα ζῶα, τὰ ὁποῖα ἐπερνοῦσαν ἀπ᾽ ἐκεῖ, καὶ νὰ τὰ προσκαλῇ νὰ πλησιάσουν νὰ ἰδοῦν τὴν κατοικ]αν του. Ὅσα δὲ ἐπείθοντο νὰ πλησιάσουν καὶ νὰ ἐμβοῦν, τὰ ἔπιανε καὶ τὰ ἔτρωγε. Μίαν ἡμέραν ἐπέρασε μία ἀλεποῦ καὶ ἐστάθη εἰς ὀλίγην ἀπόστασιν, καὶ ὁ λέων ἤρχισε μὲ γλυκεῖαν φωνὴν νὰ τὴν προσκαλῇ.

—Ἔλα νὰ ἰδῇς καὶ τὸν παλαιόν σου φίλον, ὅπου εἶναι ἀρρωστιάρης καὶ θέλει συντροφιάν!

—Εὐχαριστῶ πολύ, ἀπήντησεν ἡ ἀλεποῦ· ἀλλὰ παρατηρῶ τὰ σημάδια ἀπ᾽ ἔξω ἀπὸ τὴν σπηλιάν σου, καὶ βλέπω ὅτι ὅλα τὰ πατήματα πηγαίνουν μέσα, ἀλλὰ δὲν βλέπω κανὲν πάτημα νὰ βγαίνῃ πρὸς τὰ ἔξω! Χαίρετε.

Ὁ Διάβολος καὶ ἡ ἁμαρτία εἶναι ἀπαράλλακτα ὅπως ἐκεῖνος ὁ λέων. Ὑπόσχονται χίλια καλὰ εἰς τὸν ἄνθρωπον, διά νὰ τὸν τραβήξουν πρὸς τὸ μέρος των, ἀλλὰ γρήγορα εὑρίσκει ὁ ταλαίπωρος ἄνθρωπος, ὅτι τὸν ἐγέλασαν, καὶ ὅτι ἀντὶ τῶν καλῶν, τὰ ὁποῖα τοῦ ὑπεσχέθησαν, ἀντὶ τῆς εὐτυχίας καὶ τῆς εὐχαριστήσεως, εὗρῆκε μόνον δυστυχίαν καὶ καταστροφήν. Ὁ Θεὸς λέγει καθαρὰ ὅτι «ὁ μισθὸς τῆς ἁμαρτίας εἶναι θάνατος!»

Καὶ ἐν τούτοις πῶς τρέχουν οἱ ἄνθρωποι εἰς τὸ κακόν, κατὰ χιλιάδας καὶ ἑκατομμύρια! «Δὲν πειράζει!» λέγει ὁ εἷς. «Μικρὸν πρᾶγμα!» λέγει ὁ ἄλλος. «Τώρα ποῦ εἶμαι νέος, θὰ τὸ ρίξω ἔξω, σὰν γεράσω ἔχω καιρὸν νὰ διορθωθῶ!» Αὐτὰ εἶναι τὰ πρῶτα εὔκολα βήματα εἰς τὸν κακὸν κατήφορον, καὶ ὕστερον ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἂν ἐξυπνήσῃ, δὲν ἔχει πλέον οὔτε τὴν δύναμιν οὔτε τὴν θέλησιν νὰ σταματήσῃ καὶ νὰ μετανοήσῃ.

Ἂς ἤμεθα ὅλοι πολὺ προσεκτικοὶ εἰς τοῦτο. Πρὸ πάντων τὰ παιδία καὶ οἱ νέοι, οἱ ὁποῖοι εὑρίσκονται ἀκόμη εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ βίου των, ἂς προσέχουν ποῦ βαδίζουν, ἐνόσῳ εἶναι ἀκόμη καιρός, καὶ ἂς ζητοῦν ἀπὸ τὸν Θεὸν νὰ τοὺς φωτίζῃ καὶ νὰ τοὺς ὁδηγῇ καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν, ὥστε τὰ βήματά των νὰ μὴ ἐμπέσουν εἰς τοὺς λάκκους καὶ τὰς παγῖδας τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ νὰ βαδίζουν εἰς τὴν «στενὴν καὶ τεθλιμμένην ὁδόν, ἥτις φέρει εἰς τὴν αἰώνιον ζωήν!» Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, τὸ Εὐαγγέλιον, εἶναι «φῶς εἰς τὰς τρίβους μας καὶ λύχνος εἰς τοὺς πόδας μας», εἶναι τὸ φῶς «τὸ φωτίζων πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον».

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ
ΤΟΥ "ΑΣΤΕΡΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ,,
ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1939

(Οἱ ἀριθμοὶ ἀναφέρονται εἰς σελίδας)

Ἀγαθοεργία, ἡ κατὰ Χριστόν, ... 95
Ἀγωνία, ἡ 104
Ἀνάστασις 97
Ἄσματα κατὰ τὴν νύκτα 33
Ἄστρον τῆς Βηθλεέμ, τὸ ....
Βιβλ. Ἑταιρίας, ἐτησία ἔκθεσις Βρεττανικῆς 143
Βιβλ. Ἑταιρίας, ἐτησία ἔκθεσις Ἀμερικανικῆς 146
Γέννησις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ 161
Γραφὴ καὶ Ἐπιστήμη 13, 41, 83
Γραφῶν, παγκόσμιος κυκλοφορία 147
Δάκρυα τοῦ Χριστοῦ, τὰ 70
Δήλωσις Συντάξεως 160
Διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν 100
Δυναμικότης τῆς πίστεως, ἡ ..78, 109, 173
Εἴδωλα καὶ εἰδωλολάτραι 186
Ἐντελῶς ἡνωμένοι 24
Ἐνῷ προσδοκῶμεν τὸν Κύριον 9
Ἑρμηνεία τῆς Πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολῆς 17, 51, 90
Εὐαγγέλιον, τὸ κεκαλυμμένον 133
Εὐλογίαι τοῦ Νέου Ἔτους, αἱ 6
Ζυγὸς τοῦ Χριστοῦ, ὁ 36
Θεμέλιον 180
Θρησκεία ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, ἡ 118
Ἰεζεκιὴλ 148
Ἱερογραφικαὶ ἀπορίαι 31
Ἰουδαίων, ἡ σημερινὴ θέσις τῶν 87
Καλοὶ οἰκονόμοι, ὡς 1
Καλοποθάκη, Δάφνη 158
Καμπουρόπουλος, Γαληνὸς 26
Κληρονομία τοῦ Σαλπαάδ, ἡ 47
Καρατζόπουλος, Κυριάκος 96
Λόγος τοῦ Χριστοῦ, ὁ 139
Μόσχου, Ξενοφῶν 153
Ὄπιον εἰς τὴν Κίναν, τὸ 93
Ὀρθοδόξου Θεολογίας, τὸ Α΄ Συνέδριον 128
Παιδικὴ Στήλη 190
Παρὰ τὸ φρέαρ τοῦ Ἰακὼβ 74
Πάρρυ, Ἀγγενέτη 63
Πάσχα, ἡ ἑορτή, τοῦ 27, 55
Ποικίλα 64
Πόλεμος καὶ ἀνεργία 188
Πρόοδος ἢ ὀπισθοδρόμησις; 114
Προσευχὴ 65
Πρὸς τὴν γῆν τῆς χάριτος 121
Ὑπομνήσεις τοῦ Νέου Ἔτους 3
Φῶς ἐκ τῶν ἄνω 129
Χαρακτήρ, ὁ 45
Χαρὰ μεγάλη 164
Χριστιανισμὸς καὶ ὁ λαός, ὁ 196
Χρόνου, τὸ μέτρημα, τοῦ 178